

הנרטיבים השקריים של בחירות 2026

העין השביעית

ספר הנרטיבים

תעמולה שקרית ופסולה
בישראל בבחירות 2026

מאי 2026

הקדמה

מדינת ישראל מצויה בשנת בחירות והקמפיינים של המפלגות והמועמדים השונים כבר יצאו לדרך. תעמולת בחירות כללה מאז ומתמיד גם הכפשות, שקרים ונסיונות דה-לגיטימציה, אך בעידן הנוכחי נראה שאלו הולכים וכובשים את השיח הפוליטי ומהווים איום ממשי על האפשרות לקיים בחירות הוגנות. אל אלו מצטרף שטף עכור של עמדות פסולות החודרות משולי השיח אל מרכזו, החותרות תחת ההיגיון הדמוקרטי עצמו.

הפורום הכלכלי העולמי בדאבוס הגדיר כבר בשנת 2024 את "מניפולציות המידע" בתור "האיום הראשון במעלה על החברות הדמוקרטיות ועל מרקם החיים בהן – סיכון חמור יותר מאשר הגירה, משבר האקלים או פערם כלכליים". מומחי הפורום הזהירו כי "מידע המנותק מעובדות, וגם מכל תפיסה של אמת, משנה את גורלן של מדינות ושל אזרחיהן".

באותה שנה, [דו"ח](#) הסיכונים הגלובליים של האו"ם הגדיר דיסאינפורמציה (הפצת מידע שקרי או מטעה במזיד) ומיסאינפורמציה (הפצת מידע כזה ללא כוונת זדון) כסיכון השלישי בחומרתו, מקום אחד מעל אסונות טבע. שנה אחר כך, משרד תיאום הפיתוח של האו"ם [הזהיר](#) כי דיסאינפורמציה פורמת את התשתית הבסיסית שמקיימת את הלכידות החברתית, שוחקת נורמות של דיון ציבורי שחברות רבות נוטות לקחת כמובנות מאליהן, מערערת את ההסתמכות על עובדות וראיות מדעיות, ומביאה לחוסר יציבות מסוכן.

דיסאינפורמציה וזיוף הפכו למגפה עולמית בעידן ה"פוסט אמת" והמתקפה על העובדות נמצאת בעיצומה, אולם בעוד "אמת" ו"שקר" בפני עצמם הם עדיין מושגים שבקונצנזוס, מתקפה עזה אחרת מתרחשת בתחום אנושי רעוע עוד יותר: זה של העמדות והדעות.

בעידן הרשתות החברתיות מתגבשת הסכמה מחקרית ומוסדית רחבה שלפיה לא רק דיסאינפורמציה הפכה לאיום מרכזי על מרחבים דמוקרטיים, אלא גם הפצה ונורמליזציה של עמדות פסולות – לרבות גזענות, מיזוגניה, אפליה ושיח שנאה. ארגונים בינלאומיים [מצביעים על כך](#) שהמרחב הדיגיטלי מאפשר [האצה חסרת תקדים](#) של הפצת תכנים מסוג זה, תוך החלשת מנגנוני תיווך מסורתיים והגברת קיטוב חברתי ופוליטי. גופי מחקר [מדגישים](#) כי התהליכים הללו משתלבים במגמות רחבות של שחיקת נורמות דמוקרטיות, כאשר עמדות שבעבר הוגדרו כשוליות או בלתי לגיטימיות חודרות אל השיח הציבורי המרכזי ואף זוכות לייצוג פוליטי משמעותי.

השפעות הרסניות אלו הן מוחשיות ביותר עבור הציבור הישראלי, בחברה שממילא מורכבת מ"שבטים" בעלי שאיפות שונות ולעתים מנוגדות. הקיטוב החברתי ערער את הזירה הפוליטית

וישראל נקלעה לרצף של מערכות בחירות; ההקצנה של גוש המפלגות שהתאגדו סביב הפוליטיקאי בנימין נתניהו, הנאשם בעבירות פליליות של טוהר המידות, הולידה גלי מחאה המונית; וכשהוקמה לבסוף ממשלה היתה זו הקיצונית בתולדות מדינת ישראל, שפתחה בניסיון לשדד את מוסדות המדינה ולעקר כל מוקד כוח מלבדה. ההפיכה המשטרית הואטה בשל מתקפת הפתע על ישראל ב-7 באוקטובר 2023 והמחדל הביטחוני החמור בתולדות המדינה, אולם התחדשה לאחר שהמלחמה התמשכה עוד ועוד. אוסף ההתרחשויות הללו הוליד אזהרות הולכות ומחריפות מפני קרע בלתי הפיך בחברה הישראלית.

בהקשר זה ניתן לזהות את ההשפעות המסוכנות של דיסאינפורמציה, כאשר לפי סקרים שערכו חוקרים מהאוניברסיטה העברית ומאוניברסיטת תל-אביב בחודשים שלאחר טבח 7 באוקטובר, כשליש מהישראלים האמינו בקונספירציית "בוגדים מבפנים". תיאוריית קשר בדיונית לפיה ישראלים מכל שדרות החברה הישראלית שיתפו פעולה עם הגרועים שבאויבי ישראל - רק על מנת לפגוע בשלטון נתניהו. התפשטותן של רעיונות שקר אלה גברה על הדבק הבסיסי ביותר המחבר את חלקי החברה הישראלית: תחושת האיום הביטחוני.

"הממצאים מעלים שאלה עמוקה לגבי עתיד החברה המערבית", אמר אחד החוקרים [בראיון](#) לאתר "העין השביעית", "אנחנו נמצאים במציאות שבה הקונספט של אמת מתפרק לאט-לאט, והרעיון שאנחנו כחברה יכולים לייצר דיון ציבורי על סמך הסכמה על העובדות מתרופף. תופעות כמו דחיפה של מיסאינפורמציה ודיסאינפורמציה דרך רשתות חברתיות, או העלייה בשימוש בכלים טכנולוגיים שמעוותים את תמונת המציאות שלנו, מהוות איום עמוק על החברה המערבית ועל היכולת שלה לנהל דיאלוג כדמוקרטיה - סוערת, תוססת - סביב מדיניות".

"חודש וחצי לאחר מתקפת 7 באוקטובר, [רבע מהציבור בישראל](#) האמין שגורמים ישראליים היו מעורבים בה. חצי מהציבור גם לא פסל את האפשרות שגורמים ישראליים ידעו על המתקפה מראש. מנגד, שליש מהצעירים האמריקאים בני 18-24 סבורים [שהמתקפה כלל לא התרחשה](#), ושמדובר בתעמולה ישראלית", כתבה ד"ר רונית דוניץ-קידר בכתב העת "תלם", במאמר שהתפרסם גם באתר "[העין השביעית](#)". לדבריה, "גל עכור של מידע כוזב שוטף את חיינו. הוא מגיע מהרשתות החברתיות, שם הוא מטופח בלי כל פיקוח או מעצור, צובר עוצמה, ואז חוזר אל התודעה של מיליוני אזרחים במדינות דמוקרטיות, מעוות את תפיסת העולם שלהם ומקצין אותה".

האיום של דיסאינפורמציה, חדשות כזב והפצת קונספירציות הוא על עצם קיומה של חברה דמוקרטית. כאשר הפערים בידע הציבורי נשענים על תפיסות מציאות שונות לחלוטין, ללא קשר לעובדות או לאמת, לא ניתן להסכים על טיבה של המציאות עצמה והיכולת לנהל דיון ציבורי נמחקת. כפי שאבחנה חנה ארנדט, הנתין האידיאלי של שלטון טוטליטרי הוא מי שעבורו ההבחנה בין עובדה ובדין ובין אמת ושקר חדלה להתקיים.

תוצאה מסוכנת נוספת של הפצת דיסאינפורמציה היא הפחתת האמון הכללי בחברה: אמון במוסדות המדינה, בתקשורת החופשית ובנבחרי הציבור. בנוסף, כפי שנטען בדו"ח האו"ם, במקום דיון ציבורי דמוקרטי בין דעות לגיטימיות במסגרת נורמות מוסכמות וברורות ומידע אמין, מתנהל קרב אלים בין פלגים בחברה התוקפים זה את זה, גם באלימות, על בסיס המידע השקרי שאליו הם נחשפים.

כמובן שהדבר פוגע גם בעצם היכולת לקבל החלטות מושכלות, אישיות או ציבוריות, פגיעה שהופכת חמורה ומסוכנת פי כמה בעת מערכת בחירות. תעמולת בחירות אינה דבר פסול בפני עצמו. להפך, הצגה של עמדות ודעות על ידי מפלגות ופוליטיקאים היא נשמת אפה של הדמוקרטיה. אולם ברגע שהתעמולה משתמשת בדיסאינפורמציה, שקרים וקונספירציות, כמו גם בהנחלה של דעות פסולות ולא-לגיטימיות כשיח שנאה, גזענות, הסתה לאלימות או אפליית נשים – היא הופכת לפיתת חנק על צווארה של הדמוקרטיה.

כיצד ניתן להתמודד עם האיום החמור שמציבה התעמולה השקרית והפסולה? **חוקרים** מתחום הפסיכולוגיה החברתית הראו כיצד הפרכת שקרים (דה-באנקינג) לאחר שאלו הופצו אינה יעילה דיה, זאת מכיוון שלאחר קליטת הנרטיב השקרי בתודעה פוחתת היכולת לשכנע כי מדובר בשקר.

יתרה מכך, מרגע שהחשיפה הראשונית לשקר היתה כאל מידע אמיתי לכאורה, הרי שההיחשפות החוזרת אליו, גם במסגרת הפרכתו, דווקא מחזקת את השפעתו. זאת במסגרת מה שמומחים מכנים "אפקט ההשפעה המתמשכת" על הזיכרון האנושי. בנוסף, נמצא כי הפרכה של מידע שקרי היא משימה קשה במיוחד כשמדובר בתיאוריות קונספירציה או שקרים פוליטיים, שהאמונה בהם נשענת מלכתחילה על בסיס רגשי וזהותני ולא דווקא רציונלי.

אתגרים אלו הובילו לאימוץ גישה שנמצאה יעילה יותר להתמודדות מול דיסאינפורמציה, ומבוססת על "תיאוריית החיסון" שפותחה על ידי הפסיכולוג החברתי האמריקאי ויליאם מקגווייר. לפי תיאוריה זו ניתן לחזק את העמידות לשקרים בדומה לדרך שבה חיסון רפואי מכין את הגוף להתמודדות עם וירוסים: על ידי חשיפתו ל"גרסאות מוחלשות" של השקר. אם החשיפה של אדם לשקר תהיה כשהוא ממוסגר כשקר, הדבר יקל עליו להתמודד עמו כשהוא יגיע אליו בתפושת של מידע אמיתי.

כדי לעשות זאת יש להציג את השקרים ואת העמדות הפסולות בתוך מסגרת נורמטיבית שתזכיר ותנמק מדוע הם שקריים ופסולים. מחקרים העלו כי חשיפת אנשים לגרסאות ודוגמאות של שקרים ועמדות פסולות, תוך מתן הסבר לגבי עצם ההטעיה, אילו טכניקות מניפולציה עומדות מאחוריה ואת מי הדבר משרת, היא הפתרון היעיל ביותר להתמודדות עם חדשות כזב ("פייק ניוז"), דיסאינפורמציה, תיאוריות קונספירציה ותעמולה.

מהלך זה מוגדר בתיאוריית החיסון כ"פרה-באנקינג", ומחקרים מצאו כי הוא יעיל יותר מנסינות להפרכת השקר בדיעבד ("דה-באנקינג"). הסיבה לכך, לפי הפסיכולוג החברתי ד"ר סנדר ון-דר לינדן, מחשבי החוקרים בתחום, היא שכך מונעים מאנשים לקודד את המידע השקרי במוחם, לקשר אותו לרעיונות אמיתיים ובכלל לזכור אותו. "סוג של 'מפעיל' למערכת החיסונית, שרוב הזמן מנומנמת", אמר בראיון ל"כלכליסט".

"כמו שמערכת החיסון שלך זקוקה לדוגמאות רבות של פתוגנים פולשים כדי לגבש תגובה חיסונית אפקטיבית, כך גם המוח", הסביר ד"ר ון-דר לינדן, "ככל שתיתנו לו יותר דוגמאות, מיקרו-מינונים של האופן שבו רמאות נראית במקרים שונים, כך הוא ייהפך לטוב יותר בזיהוי, נטרול וניסיון להבין את אבני הבניין הגדולות יותר של איך נראה תמרון. זה גם יכול לעסוק בלעזור לאנשים לזהות את סוג המצבים שבהם מניפולציה קורית, בלי קשר לעובדות".

בעוד דה-באנקינג מתמקד בבדיקת עובדות והפרכת שקרים בדיעבד, פרה-באנקינג מתמקד באופן שבו המניפולציה של דיסאינפורמציה משפיעה על נמעניה. מסרי פרה-באנקינג מספקים אזהרה וטיעוני נגד בטרם האדם נתקל במיסאינפורמציה, ובכך בונים אצלו חוסן מנטלי בפני הנרטיב השקרי. שיטה זו יעילה גם מבחינת הקצאת משאבים, משום שהיא מטפלת בבת אחת במופעים רבים של דיסאינפורמציה.

דוגמה לכך היא הפעולה שנקט הממשל האמריקאי טרם הפלישה הרוסית לאוקראינה בפברואר 2022. באופן חריג, הממשל ערך חשיפה פומבית מוקדמת של מידע מודיעיני והציג מראש נרטיבים צפויים של דיסאינפורמציה רוסית, לרבות מבצעי "דגל כוזב". מהלך זה נועד לערער מראש את אמינות המסרים ולהגביר את הספקנות הציבורית כלפיהם.

ישנן שתי שיטות עיקריות לביצוע פרה-באנקינג. האחת מבוססת נרטיב והשנייה מתמקדת בטכניקה. רשימות סימני הזיהוי דלהלן, מובאות כאן באדיבותו של ד"ר אלמוג שמחון, ראש המעבדה לפסיכולוגיה חברתית חישובית באוניברסיטת בן-גוריון, וחבר בפאנל המומחים שבחן את ספר הנרטיבים.

השיטה הראשונה מתמקדת באיתור, אזהרה וחיסון מפני נרטיבים כלליים ועקביים של מיסאינפורמציה ודיסאינפורמציה, ותיאור של המאפיינים המניפולטיביים השונים שלהם. כך לדוגמה פרה-באנקינג של טענות הנוגעות להכחשת משבר האקלים יסביר כי נרטיב המבוסס על הכחשת עובדות והתכחשות לקונצנזוס המדעי הוא מניפולטיבי ושקרי ללא קשר לתוכנו הספציפי.

מאפיינים לזיהוי מבוסס נרטיב של נרטיבים שקריים ומניפולטיביים

- **מומחים מזויפים** – שימוש במי שאינם מומחים כדי ליצור רושם של היעדר קונצנזוס.
- **כשלים לוגיים** – דיכוטומיה מזויפת, איזון מזויף, איש קש, טיעון מעגלי, סיבתיות שגויה, הכללה חפזה.
- **ציפיות בלתי אפשריות** – דרישה לרמת הוכחה שלא ניתן לעמוד בה (לך תוכיח שאין לך אחות), או הסטת רף ההוכחה תוך כדי הדיון.
- **צ'רי פיקינג** – בחירה סלקטיבית של נתונים התומכים בעמדת הנרטיב.
- **תיאוריות קונספירציה** – תיאוריה לא מבוססת המוצגת כאמת.

מאפיינים לזיהוי מבוסס נרטיב של קונספירציות

מרכיב תיאוריות הקונספירציה הוא מרכזי בשיח הדיסאינפורמציה והמניפולציות בישראל, לכן נציין כאן גם את שבעת המאפיינים של חשיבה קונספירטיבית שבאמצעותם ניתן לזהות האם מדובר במידע אמין ולגיטימי או בקונספירציה. זיהוי של שניים-שלושה מאפיינים מתוך הרשימה מספיק כדי לסווג נרטיב כקונספירטיבי.

- **סתירות פנימיות** – החזקת אמונות סותרות במקביל.
- **חשד מוגזם** – סקפטיות קיצונית כלפי הגרסה הרשמית ואמונה עיוורת בכל חלופה.
- **כוונות זדון** – הנחת מוצא שהמניע תמיד רע ומכוון.
- **"משהו חייב להיות לא בסדר"** – גם כשגרסה ספציפית מופרכת, האמונה הכללית נשמרת.
- **דמות הקורבן הנרדף** – הקונספירטור רואה עצמו כקורבן הנרדף בידי המערכת.
- **חסינות מראיות** – כל ראיה נגדית מתפרשת כחלק מהקונספירציה ותו לא.
- **פרשנות יתר של אקראיות** – אירועים מקריים מקבלים משמעות מכוונת.

שיטה אחרת לפרה-באנקינג של דיסאינפורמציה ומניפולציה מתמקדת בטכניקות המשמשות להפצת דיסאינפורמציה ומניפולציה. יתרונה של שיטה זו הוא שבעוד שמידע המשמש להפצת דיסאינפורמציה ומניפולציה יכול להיות רחב ומגוון ולכן קשה לניטור וזיהוי, הטכניקות המשמשות להטעיה והשפעה על אנשים חוזרות על עצמן ואינן משתנות בקצב של הנרטיבים המשמשים למניפולציות ותעמולה שקרית.

טכניקות שכיחות להפצת דיסאינפורמציה ומניפולציה

- **התחזות** – הצגת תוכן בשמו של אדם או מוסד מהימן.
- **מניפולציה רגשית** – שימוש בשפה שמעוררת זעם מוסרי, פחד או חרדה.
- **קיטוב** – הקצנת הבדלים בין קבוצות.
- **נרטיבים קונספירטיביים** – הסבר אירועים באמצעות קבוצה סודית.
- **טרולינג** – התגרות המכוונת לעורר תגובה רגשית.
- **השמצה והטלת דופי** – תקיפת מקור המידע במקום עיסוק בתוכן.

בין אם בוחרים לפעול בשיטה הראשונה או השנייה או לשלב ביניהן, ישנם שלושה מרכיבים בסיסיים והכרחיים לניסוח מסר פרה-באנקינג מוצלח:

1. **אזהרה** – התרעה מפני מתקפה רטורית עתידית, שמפעילה את "מערכת החיסון" של הציבור.
2. **הפרכה** – מתן כלים להתמודדות עם הטיעון: עובדות, הסבר על המבנה הרטורי ותגובה אפשרית.
3. **מנה מוחלשת (Microdose)** – חשיפה מבוקרת ל"מנה מוחלשת" של הנרטיב המניפולטיבי, המאפשרת זיהוי מוקדם של גרסאות עתידיות.

על בסיס גישה זו, ומתוך מטרה להגן על הציבור הישראלי מפני שקרים, מניפולציות, קונספירציות ותעמולת בחירות פסולה, "העין השביעית" משיקה פרויקט מיוחד לתקופת הבחירות לכנסת ה-26, שמועדן המקורי נקבע לאוקטובר 2026.

מערכת "העין השביעית" ניטרה וניתחה מאות שעות שידור בערוצי החדשות, וזיהתה מספר לא מבוטל של נרטיבים שקריים, קונספירטיביים ופסולים. ספר נרטיבים זה מבקש לסייע לכלי התקשורת, לעורכים, לעיתונאים, לחברה האזרחית ולציבור הרחב להתחסן ולהתגונן מפני מכת הדיסאינפורמציה והמניפולציה שתלווה אותנו עד למועד הבחירות (ולמרבה הצער, גם לאחריהן).

חשוב לציין כי השאיפה לקיום בחירות הוגנות ונקיות, כמו גם מרחב שיח הגון והוגן המבוסס על עובדות וערכים מוסכמים, אינה מוגבלת למחנה פוליטי כזה או אחר. למרבה הצער, הבדיקה המקיפה שביצענו העלתה כי מפלגת השלטון, הליכוד, היא הדומיננטית ביותר בהפצת תעמולה שקרית ופסולה. ממצא זה אינו מפתיע בנסיבות הקיימות בישראל, שבהן הממשלה, וראש הממשלה בנימין נתניהו בפרט, מחזיקים בשליטה ובהשפעה החזקות ביותר על התקשורת בישראל, פי עשרות מונים מכל מפלגה או פוליטיקאי אחר.

[בדיקה](#) שפרסמנו לאחרונה באתר "העין השביעית", שהקיפה את כלל השידורים בערוצי החדשות המרכזיים, העלתה כי מפלגות קואליציית נתניהו זוכות לייצוג עודף מובהק ועקבי, וכי נתניהו עצמו זוכה לחשיפה גדולה בהרבה מכל פוליטיקאי אחר, ובסדר גודל של בין מאות לאלפי אחוזים.

בפרויקט זה בחרנו להשתמש בשתי השיטות של גישת ה"פרה-באנקינג", הנרטיבית והטקטית, יחד. ראשית, ספר זה מחולק לפי הנרטיבים של דיסאינפורמציה ומניפולציה שאותם זיהינו באמצעות מערכת "סאב-טקסט" של "העין השביעית". זוהי מערכת מבוססת בינה מלאכותית ואנליזה אנושית שפותחה על ידי "שקוף" ו"העין השביעית", שבאמצעותה בוצע הניטור והקטלוג של מאות שעות שידורי חדשות ואקטואליה בערוצי הטלוויזיה, כמו גם נאומים והצהרות פוליטיות.

בהמשך בוצע ניתוח עומק של הממצאים שעל פיו נכתב "ספר הנרטיבים", במטרה לאפיין את תעמולת הבחירות השקרית, המטעה והמניפולטיבית הצפויה להיות מוטחת באזרחי ישראל לקראת הבחירות לכנסת ה-26.

ספר זה מציג רשימה ראשונית של נרטיבים שקריים ופסולים שצפויים להיות מופצים על ידי פוליטיקאים ומועמדים שונים במהלך מערכת הבחירות, באמצעות כלי התקשורת המרכזיים ופלטפורמות התעמולה המוכרות. לא מדובר ברשימה של הפרסומים השקריים והפסולים עצמם, שכמוהם כמובן מופצים בהמוניהם כל העת, אלא ב"אבות הטיפוס" שלהם – בהקשר של מערכת הבחירות. מדובר ברשימה דינמית ומתפתחת, שתעודכן בפרסומים עתיים.

לעתים קשה להבדיל ולהבחין בין נרטיב לנרטיב, והם פעמים רבות קשורים זה בזה ומשולבים יחד. כך למשל המתקפות והשקרים על האופוזיציה והתקשורת ישתלבו לעתים עם קונספירציית ה"דיפ סטייט", או נרטיבים שקריים ומסיתים נגד מערכת המשפט והביטחון הנשענים על נרטיב

שכתוב ההיסטוריה. במסגרת הגישה הטקטית נסביר ונדגים באילו טכניקות מניפולטיביות נעשה שימוש בכל נרטיב וכיצד ניתן לזהות אותן ולהתחסן מפניהן. פרה-באנקינג של כל נרטיב יהיה מורכב מאזהרה, הפרכה ומנת חיסון מוחלשת.

כאמור, מטרת הפרויקט היא "לחסן" את כלי התקשורת, העורכים, המנהלים והעיתונאים מפני אוסף נרטיבים מניפולטיביים ושקריים אלו, וכן לספק ארגז כלים שיאפשר לזהות מסרים עתידיים המבוססים על דיסאינפורמציה, חדשות כזב וקונספירציות.

על העיתונות, הרשות הרביעית, שומרת הסף של נבחרי הציבור ומשרתת הציבור, מוטלת האחריות לא לשתף פעולה, בכוונת מכוון או בלי משים, עם מניפולציות, דיסאינפורמציה, תעמולה שקרית ועמדות פסולות, שיופצו במהלך תקופת הבחירות. יתרה מכך, מוטלת עליה החובה לחסן את הציבור מפניהן.

כפי שתואר כאן בהרחבה, אזהרה לבדה אינה מספיקה. כך, לדוגמה, האזהרות שהתקשורת מפזרת לאחרונה על חשש מהטלת ספק בתוצאות הבחירות וטענות לזיופים, אינן מבטיחות חיסון מפני הנרטיב השקרי העתידי של זיוף או גניבת הבחירות, מה עוד שהן מערבבות אזהרות מניפולטיביות ואותנטיות.

כדי שאזהרות אלו יהיו יעילות יש להוכיח כי מדובר במניפולציה ולהסביר כיצד ניתן לזהות מניפולציה דומה בעתיד, לנתח ולחשוף את מרכיבי המניפולציה ולהדגים כיצד היא פועלת. למשל, מתן הסבר כי טענות הנובעות מנרטיב שקרי זה יהיו חפות מראיות, בעלות מרכיבים קונספירטיביים, כשלים לוגיים, מומחים מזויפים ועוד.

"העין השביעית" מבקשת להודות לחברי פאנל המומחים על הערותיהם והסיוע המקצועי בתהליך גיבוש הספר – פרופ' ענת בן-דוד וד"ר איילה פנייבסקי, חברות הוועד המנהל של עמותת "העין השביעית"; ד"ר אלמוג שמחון, פרופ' דורון נבות, רון גרליץ ועו"ד שחר בן-מאיר.

נרטיב מס' 1: דה-לגיטימציה פוליטית לציבור הערבי

אזהרה

בתקופת הבחירות הקרובה נחשף לקמפיינים ואמירות המקדמות נרטיב גזעני ומסית נגד המועמדים הערבים בבחירות לכנסת; נגד המפלגות רע"מ, חד"ש, תע"ל ובל"ד, ונגד הרשימה המשותפת שבמסגרתה הן מתעתדות לרוץ יחד. נרטיב זה יטען כי המפלגות והמועמדים הערבים אינם מועמדים לגיטימיים להקמת ממשלה ואף להיבחר לכנסת ישראל.

חברי הכנסת הערבים יואשמו בתמיכה בטרור; בהיותם חלק מ"האחים המוסלמים"; בתמיכה בחמאס; בכך שלא גינו את טבח 7 באוקטובר וברצון שמדינת ישראל לא תתקיים כישות מדינית נפרדת – כאשר המסקנה היא שאם ייבחרו לכנסת הדבר יסכן את ביטחון מדינת ישראל ואת עצם קיומה.

נרטיב זה יופנה גם נגד אזרחיה הערבים של מדינת ישראל. דוגמה לכך היא למשל הטענה כי שיעור הצבעה גבוה בחברה הערבית, שיתורגם לכוח פוליטי, יוביל לביטול המדינה היהודית – ולכן הצבעתם של האזרחים הערבים מסכנת את אזרחיה היהודים. נרטיב זה עשוי להגיע אף לכדי דיכוי הצבעה של ערביי ישראל באמצעות איומים והפחדות.

דה-לגיטימציה של הרשימה המשותפת וחבריה תופנה גם כלפי כל מועמד לבחירות שיצהיר כי אינו פוסל את שיתופם בקואליציה עתידית (הם "לא של ישראל"), וכן נגד מועמדים המצהירים כי לא ישתפו עמם פעולה, אך למרות זאת יוצגו כמי שיקימו ממשלה עם "האחים המוסלמים" כדי להשחירם.

מטרת נרטיב זה היא דיכוי הצבעה למפלגות הערביות וניסיון לפסול אותן מהתמודדות בבחירות, וכן מניעת אפשרות של הקמת ממשלה ללא נתניהו, כיוון שלפי רוב הסקרים הן צפויות להיות לשון המאזניים בהרכבת הממשלה הבאה.

כלים לזיהוי

נרטיב זה מורכב מ**כשלים לוגיים**: נשען על **סיבתיות שגויה** (אם הם ערבים – הם נגד מדינת ישראל והיהודים) וכן משתמש בטקטיקה של **הכללה** (כל הערבים). בנוסף ניתן לזהות שימוש חוזר ב**בחירה סלקטיבית** של ציטוטים בודדים והוצאתם מהקשר.

הטקטיקות המרכזיות שניתן לזהות במסגרת נרטיב שקרי זה הן **קיטוב** – יצירת הפרדה ("אנחנו מול הם הערבים") ועוינות באמצעות הצגת ציבור שלם כיחידה אחת המאיימת על קיומה של היחידה השנייה (הציבור הישראלי היהודי); **שימוש במניפולציה ושפה רגשית של פחד** במקום שפה עניינית ורציונלית; וכן **השמצה והטלת דופי** – מתקפה נגד בני אדם בשל זהותם (הערבים מעצם היותם ערבים) ולא סביב נושא או תוכן.

הפרכה

דיכוי הצבעה והסתה נגד אזרחים ערבים אינם חוקיים ושוללים את עקרון השוויון ואת החובה הדמוקרטית לאפשר ייצוג הולם והשתתפות מלאה של מיעוטים לאומיים בחברה הישראלית ובשלטון.

מדובר במפלגות לגיטימיות שנבחרו באופן דמוקרטי לכנסת ישראל בעבר, ושמעמדותן לא נפסלה עד היום. ועדת הבחירות אמנם החליטה לפסול את מפלגת בל"ד בבחירות לכנסת ה-25, אולם בית המשפט העליון קיבל את הערעור שהגישה המפלגה והפך את ההחלטה. **בפסק הדין נכתב:** "באשר למפלגת בל"ד (ע"ב 6668/22) קבע בית המשפט פה אחד כי יש לבטל את החלטתה של ועדת הבחירות המרכזית למנוע את התמודדותה של המפלגה, בהינתן הכרעות קודמות של בית המשפט העליון בעניין בל"ד ובשים לב לדלות הראיות שהוצגו בבקשת הפסילה. לפיכך נקבע כי מפלגת בל"ד רשאית להתמודד בבחירות לכנסת ה-25".

ועדת הבחירות עצמה דחתה את שתי הבקשות שהוגשו לפסילת רע"ם מהתמודדות לכנסת. גם הגופים הפוליטיים עצמם, מכל קצוות הקשת הפוליטית, כרתו ברית או ניסו לכרות ברית עם מפלגה ערבית. הליכוד בראשות נתניהו חיזר אחרי מפלגת רע"ם כדי שתסייע בהקמת קואליציה בתקופת בחירות 2021, והמפלגה כבר שיתפה פעולה עם מפלגות מגוש השמאל-מרכז וסייעה בהקמת ממשלת השינוי באותה שנה.

מפלגות אלו מעולם לא קראו לפגוע במדינת ישראל או באזרחיה היהודים, ונציגיהן כן גינו את טבח 7 באוקטובר שוב ושוב. כך למשל **פורסם** באתר "העין השביעית": "כבר באותו היום פרסם ח"כ [מנסור] עבאס **הודעה** שבה התייחס ל'אירועים המצערים, הטרגיים והמגונים', אך הוא לא היה היחיד. [חבר] סיעת חד"ש ומפלגת מק"י הודיעו כי הם 'חוזרים ומשמיעים גינוי חד משמעי לכל פגיעה באזרחים חפים מפשע'. ח"כ עופר כסיף מחד"ש **אמר** כי 'שום דבר לא מצדיק פשעים וטבח כפי שבוצעו היום בדרום המדינה'".

בכתבה מוצגים גינויים נוספים שהוצהרו בימים הבאים. "אסור בתכלית האיסור לקבל כל פגיעה באזרחים חפים מפשע, ואני מגנה בכל תוקף את הקריאה של הנהגת חמאס לציבור הערבי

להצטרף למאבק נגד ישראל", **הצהיר** ח"כ איימן עודה ב-10.10.2023. "שום דבר בעולם לא מצדיק פגיעה בחפים מפשע, לא בדרום ולא בעזה", **הוסיף** כעבור יום.

ב-12.10.2023 נאם ח"כ עודה מעל בימת הכנסת ו**אמר**: "אין שום דבר בעולם, ולא הכיבוש הארור, שמצדיק פגיעה בחפים מפשע. אין שום דבר בעולם שמצדיק כהוא זה פגיעה בבן אדם אזרחי, בבן אדם חף מפשע. תמיד התנגדתי ואמשיך להתנגד בכל רמ"ח איברי לפגיעה באזרחים. תמיד צריך להוציא את כל האזרחים, את כל האזרחים, יהודים, ערבים, פלסטינים, את כל האזרחים בעולם, ממעגל האימה, ממעגל הרצח, ממעגל המלחמות".

באותו היום נאם גם ח"כ אחמד טיבי מעל במת הכנסת ו**אמר**: "רצח נשים וילדים וקשישים וזוועות נגד אזרחים שהיו בדרום ראויים להוקעה ללא היסוס".

גם הטענה כי הציבור הישראלי לא יקבל הקמת ממשלה עם "מפלגות ערביות" לאחר 7 באוקטובר היא שקרית. כך למשל לפי סקר "**מעריב**" מ-19.12.2025, 61% מהמתכוונים להצביע לאחת ממפלגות האופוזיציה (שאינן רע"ם או חד"ש-תע"ל) מוכנים לצירוף רע"ם לקואליציה העתידית כדי להקים ממשלה ללא הליכוד ונתניהו, ורק 25% מתנגדים לכך.

בנוסף, כאמור, כבר הוקמה ממשלה בתמיכת מפלגת רע"ם אחרי בחירות 2021, ואחרי שיו"ר הליכוד נתניהו פנה ליו"ר המפלגה מנסור עבאס בניסיון לשכנעו לתמוך בממשלה בראשותו ולשתף פעולה עם הליכוד. אותו עבאס ואותה מפלגה שכיום הוא מסית נגדה ומזהיר מפני הקמת ממשלה איתה או בתמיכתה מבחץ.

מנת חיסון מוחלשת

"נפתלי בנט רוצה להקים ממשלה עם מי שתומכים בטרור, עם מי שלא גינו את השביעי באוקטובר, עם מי שלא מכירים בזכות של מדינת ישראל להיות קיימת" – השרה מאי גולן, "האולפן הפתוח", ערוץ 14, 3.2.2026.

בדוגמה זו ניתן לזהות ייחוס שקרי של תמיכה בטרור וטענה שקרית בקשר לגינוי טבח 7 באוקטובר והכרה במדינת ישראל – שלוש **טענות המוצגות ללא הוכחה ובסתירה לעובדות ולמציאות**. בנוסף יש כאן שימוש ב**מניפולציה רגשית, הכללה והשמצה והטלת דופי**.

המלצות לתקשורת

- להימנע משימוש במסגור מניפולטיבי כגון "עבאס בשיחה עם השמאל".

-
- בכל פעם שדובר טוען טענה כללית על "הערבים" או "המפלגות הערביות" – לבקש בשאלת המשך התייחסות לציטוט ספציפי שעליו הוא מתבסס. כך ניתן לחשוף כי מדובר בבחירה סלקטיבית ואף בשקר ממש.
 - להימנע מהצגת סקרי מנדטים המציגים את המפלגות הערביות כגוש נפרד, ובכך לקבע את הדעה-לגיטימציה להשתתפות פוליטית מלאה שלהן.
 - להגדיל משמעותית את זמן המסך של נבחרי הציבור הערבי הסובלים מתת-ייצוג חריף במיוחד, לאפשר להם ייצוג הולם ולתת להם במה להפריך את הנרטיב השקרי הזה.

נרטיב שקרי מס' 2: דה-לגיטימציה לשוויון נשים

אזהרה

זכויות נשים ושוויון מגדרי מוצגים בקמפיינים פוליטיים בישראל לא כערכי יסוד של החברה והדמוקרטיה הישראלית, אלא כאמונות שנויות במחלוקת המזוהות עם צד פוליטי מסוים, ואף כערכים פסולים, מוקצים ומזיקים.

במהלך תקופת הבחירות ניתקל בטיעונים המציגים תמות שונות של שוויון נשים, כמו שילוב נשים בצה"ל, כגורמים למחדל ה-7 באוקטובר, להחלשת צה"ל וכסכנה למדינה היהודית.

נרטיב זה מקדם אפליה מגדרית במרחב הציבורי: באקדמיה, במרכזי קניות, באירועים ציבוריים, בהשתתפות הציבורית של נשים ובשירות נשים בצה"ל, במיוחד בתפקידי לחימה.

הנרטיב ישמש מועמדים ומפלגות שונות לשם הכפשת מפלגות ומועמדים אחרים המתנגדים לאפליית נשים ומבקשים לקדם שוויון אמיתי. אפילו העובדה שמפלגה מסוימת מקפידה על ייצוג שווה לנשים ברשימה עשויה לשמש כעילה לתקוף אותה.

מועמדים ומפלגות אלו יוצגו כחלק מה"ווק", ה"פרוגרס" וה"שמאל הקיצוני", שמעוניין להפלות יהודים דתיים אורתודוקסיים, לבטל את אופיה היהודי של מדינת ישראל ואף לפגוע בבטחונה.

לפי הנרטיב השקרי והפסול נגד שילוב נשים כלוחמות, מדובר בהשפעה זרה של ערכים פסולים על צה"ל, שגרמה למפקדיו לפגוע בכשירות הצבא ולזנוח את ערך הניצחון. לפי המסרים של נרטיב זה, שילוב נשים כלוחמות מחליש את צה"ל כיוון שהן אינן טובות כמו הגברים; הצבא הוא "אירוע גברי" שלנשים אין בו מקום או ערך; ועצם שילובן של נשים ביחידות לוחמות מסיח את דעת הלוחמים הזכרים ופוגע בתפקודם.

סיבה נוספת להפצת נרטיב מיזוגני זה, מלבד פגיעה במפלגות ובמועמדים יריבים, היא הצגת שירות הנשים בצה"ל כסיבה המרכזית לסרבנות החרדית וגורם המונע השתלבות של חרדים בצה"ל.

נרטיב זה לא מצטמצם לסוגיה הבטחונית, ומתפרש על פני כל שדרות החיים. כך למשל במסגרת נרטיב זה תוגדר הדרת נשים מהמרחב הציבורי באופן שקרי ומפלה כ"הפרדה" הכרחית מבחינה דתית, ביטוי של "כבוד לדת" וכדומה. בהקשר של תקופת הבחירות ביטוי נרטיבי זה יתורגם

להכפשת מועמדות נשים לבחירות ומועמדים ומפלגות המעוניינות להילחם באפליה מגדרית בישראל.

כלים לזיהוי

הסימן הראשי לזיהוי כי מדובר בטיעון שקרי הוא **סיבתיות שגויה** – קישור סיבתי בין שני אירועים ללא הוכחת קשר. למשל: קשירת מחדלה-7 באוקטובר בשילוב נשים ביחידות קרביות ומובחרות. סימן נוסף הוא **הדיכטומיה המזויפת** של "או שוויון מגדרי או מדינה יהודית", במקום ההכרה ששני הדברים יכולים להתקיים יחד.

נרטיב מניפולטיבי זה מבוסס על **תיאוריית קונספירציה** שלפיה ה"פרוגרס" משתמש בערך שוויון הזכויות לנשים, ב**כוונת זדון**, כדי להחליש את צה"ל והיהדות ולפגוע בבטחון המדינה. ה"פרוגרס" מוצג כגורם **עלום וזדוני** שפועל **במחשכים ובסודיות** כדי לקדם את האג'נדה שלו.

בנוסף, ניתן למצוא בנרטיב זה גם **כשלים לוגיים** ו"**צ'רי פיקינג**". למשל, **הכללה חפזה** שלפיה כל בנות המין הנשי חלשות יותר או לא טובות מספיק כמו גברים, ולכן אינן יכולות לשרת כלוחמות. בנוסף, הנרטיב מבוסס גם על הכללה שלפיה כל הגברים היהודים הדתיים מעוניינים בהפרדה מגדרית במרחב הציבורי.

לסיום, נרטיב מניפולטיבי זה גם משתמש בטקטיקה של **קיטוב** כדי להציג הפרדה קיצונית בין נשים לגברים.

הפרכה

אפליית והדרת נשים מהמרחב הציבורי פוגעות בשני עקרונות העומדים בבסיסה של כל חברה דמוקרטית ליברלית: הגנה על זכויות אדם ועקרון השוויון. במסגרת עקרון השוויון מעוגנת זכות נשים לכבוד ולזכויות שוות לגברים. פרט לעקרון השוויון האזרחי, פגיעה בזכויות נשים משמעה גם פגיעה בזכויות אדם. זאת כיוון שנשים, כמו כל בני האדם, זכאיות לזכויות בסיסיות. אפלייתן פוגעת בזכויות אלו, ובפרט בזכות לחיים ללא אפליה או אפליה בעבודה, בחינוך ובתחומים אחרים.

לחוסר הלגיטימיות של עמדה מיזוגנית ומפלה זו ישנם ביטויים גם בחוק ובמשפט הישראלי המגדירים אותה כפסולה ולא חוקית. כך למשל, החוק הישראלי קבע כבר בשנת 1951 את

השוויון המגדרי ואיסור אפליית נשים תחת "[החוק לשיווי זכויות האשה](#)", שלפיו "דין אחד יהיה לאשה ולאיש לכל פעולה משפטית; וכל הוראת חוק המפלה לרעה את האשה באשר היא אשה, אין נוהגים לפיה".

בג"ץ אליס מילר קבע כי "שלילת האפשרות מנשים להתקבל לקורס טיס, אך ורק בשל היותן נשים, היא אסורה ומהווה אפליה". תוצאה נוספת של פסק דין זה היא "ההלכה כי אף על פי שחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו אינו מציין את עקרון השוויון כאחת מהזכויות הזכות להגנה בחוק היסוד, יש לפרשו כך שיתן מעמד חוקתי, על-חוקי, לאיסור על אפליה פסולה".

במרץ 2024, לרגל יום האישה הבינלאומי, התקיים בכנסת אירוע בסימן "תרומתן של נשים במלחמת חרבות ברזל". באתר הכנסת [דיווחו](#) כי "באירוע התארח גם יו"ר הכנסת, ח"כ אמיר אוחנה, שסיפר על גבורתו של צוות לוחמות שריון, שנלחמו בעוצמה בחמאס בזמן הפלישה". ערוץ הכנסת [ציין](#) בחשבון הטוויטר שלו את דברי אוחנה שלפיהם "סיפורן ממחיש את התפקיד המרכזי אותו מילאו נשות ישראל בלוחמה".

במאי 2025 פורסם באתר האינטרנט של צה"ל [מחקר](#) הבוחן את סוגיית שילוב נשים לוחמות בצה"ל, שלפיו "בשלבם הראשוניים של המלחמה הנוכחית ברצועת עזה (חרבות ברזל, 2023–2025) הפגינו לוחמות צה"ל תפקוד ראוי לציון בהתחשב במציאות המבצעית המורכבת. תפקוד שהתאפיין ביוזמה אישית וביכולת תגובה מהירה. דיווחים בתקשורת הצביעו על כך שצוותי טנקים, יחידות חי"ר מעורבות, חובשות וחיילות בודדות הראו יעילות דומה לזו של החיילים הגברים בהתמודדות עם ההתקפה הראשונית של חמאס".

מנת חיסון מוחלשת

"הפרוגרס הרג את צה"ל ולכן לא היה לנו צבא בשבעה באוקטובר" – עו"ד אודליה קדמי, משנה לראש מועצת זכרון-יעקב, "שוויון או נטל" – המאבק על דמותו של צה"ל", ערוץ 14, 1.2.2026.

ציטוט זה מדגים **סיבתיות שגויה**: שני אירועים שונים (תהליכים ארגוניים בצה"ל, מתקפת חמאס) מוצגים כקשורים סיבתית בלי שום הוכחה לקשר. בנוסף, בדוגמה זו קל לזהות כי מדובר ב**תיאוריית קונספירציה** לפי השימוש במונח "פרוגרס".

המלצות

בכל פעם שדובר טוען לקשר סיבתי, כמו למשל בין ה"פרוגרס" למחדל ה-7 באוקטובר – לבקש בשאלת המשך הוכחה ספציפית. אם אין – להבהיר שמדובר בעמדה ולא בעובדה.

להימנע מהזמנת פאנליסטים שאינם מומחים לנושא כדי לדבר על השלכות שילוב נשים בלחימה. בהיעדר מומחה אמיתי זמין, מומלץ לוותר על הסיקור ולא "לאזן" עם פרשן שאינו מומחה.

להחליף ניסוחים פסיביים ("מחלוקת על שילוב נשים") בניסוחים אקטיביים ומדויקים ("פרשנים בערוץ X טענו ש...").

לסקר ממצאים כמו מחקר צה"ל מ-2025 כעובדות העומדות בפני עצמן, ולא רק כתגובה לטענות.

להימנע ממתן במה לנרטיב מיזוגני זה ולהבהיר כי לא מדובר בדיון ציבורי ראוי של בעד ונגד, אלא בעמדה שנועדה לקדם אפליה מגדרית ולפגוע באופן עמוק בזכויות נשים.

להעלות את ייצוג הנשים בכלי התקשורת.

נרטיב שקרי מס' 3: נתניהו עומד מעל לחוק

אזהרה

נרטיב זה מכוון באופן ספציפי לטובתו של מועמד אחד: יו"ר הליכוד בנימין נתניהו, הנאשם בעבירות של שוחד, מרמה והפרת אמונים בשלושה תיקים פליליים. משפטו, שנפתח ב-2020, מתנהל בעצלותיים תוך עיכובים אינסופיים, ומהווה גורם מרכזי בעיצוב המפה הפוליטית בישראל.

בחודשים הקרובים נשמע קריאות חוזרות לביטול משפטו הפלילי של ראש הממשלה, בנימין נתניהו, ומהלכים שתכליתם לחבל במשפט באופנים שונים, כגון עיכובו או הטלת סנקציות על השופטים והתובעים. כל המסרים הללו מובילים לאותה תוצאה רצויה של מפיצי נרטיב זה: ביטול אישומיו הפליליים של נתניהו, הצפויים בסבירות גבוהה לסיים את דרכו הפוליטית.

מערכת הבחירות כוללת ותכלול גרסאות שונות של הטענה שלפיה נתניהו עומד בפועל מעל לחוק. טענה זו מגולמת למשל בקמפיין ה"חנינה" (הנשענת על בקשת חנינה שאין בה אף מרכיב הנדרש לפי החוק), קמפיין הסנקציות נגד מערכת המשפט ונשיא המדינה, קמפיינים אחרים נגד מערכת המשפט והנשיא סביב משפטו הפלילי של נתניהו ועוד.

לפי נרטיב זה, יש לבטל את האישומים הפליליים נגד נתניהו משום שהם מפריעים לעבודתו כראש ממשלה, ואף מהווים סיכון בטחוני חמור בשל מצב המלחמה שבו ישראל נתונה כבר כשלוש שנים. מופע אחר של הנרטיב טוען כי מאחר שכבר ניצחנו (שוב ושוב) במלחמה (שנמשכת עוד ועוד), הרי שנתניהו זכאי בפועל לכך שהאישומים נגדו ייגנזו. נרטיב זה מובחן מנרטיבים אחרים הקשורים למשפטו הפלילי של נתניהו, כמו קונספירציית "תפירת התיקים".

מעבר להיותו מעגלי, נרטיב זה קורא תיגר על עקרון שלטון החוק והשוויון בפני החוק. בהקשר של מערכת הבחירות הנוכחית, לקידום נרטיב זה משמעות אדירה עבור נתניהו והליכוד. המשפט הפלילי של נתניהו היה העילה המרכזית שגיבשה את הקואליציה נגדו, ומהווה נזק פוליטי קבוע ומתמשך אשר יבוא לידי ביטוי במערכת הבחירות הקרובה.

נרטיב החנינה וביטול האישומים הפליליים נגד נתניהו עשוי להיות מקודם בידי גורמים שונים בישראל ומחוצה לה, כמו למשל נשיא ארצות-הברית דונלד טראמפ. נרטיב זה עשוי ללבוש פנים שונות, אולם קל לזהותו כיוון שהמטרה שהוא מקדם עקבית וברורה.

כלים לזיהוי

נרטיב שקרי זה מבוסס על **דיכטומיה מזויפת** שלפיה קיימות רק שתי אפשרויות: המשך המשפט או ביטולו באופן חסר תקדים, כאשר בפועל קיימות אפשרויות נוספות כגון חנינה או הסכם טיעון (שיכללו כמקובל הודאה באשמה, ובהקשר הנוכחי – גם פרישה מהחיים הפוליטיים); או ויתור של נתניהו על עדותו (מה שיבטל מיניה וביה את ההצדקה לקריאות לעכב את המשפט).

ניתן לזהות נרטיב זה כמניפולטיבי כיוון שהוא מבוסס על **תיאוריות קונספירציה** מובהקות וידועות שלפיהן מדובר ב"מסע ציד" של "תפירת תיקים" נגד ראש הממשלה על ידי ה"דיפ סטייט". וגם על **כשל לוגי**: נתניהו עצמו הצהיר שוב ושוב כי ניהול המשפט לא יפריע לו בניהול המדינה, ועל סמך הצהרתו זו, בין השאר, אישר בית המשפט את כהונתו תחת אישום פלילי.

בנוסף, אמירות המבטאות נרטיב זה יתבטאו ב**השמצה והטלת דופי** בשופטים, ביועמ"שית, בפרקליטות ובמשטרה, במקום עיסוק באישומים עצמם. האמירות יאופיינו גם ב**ציפיות בלתי אפשריות**, כמו הדרישה שהמשפט לא יפגע בניהול המדינה (כפי שהבטיח נתניהו בתגובה לעתירות נגד מינויו); וב**טרולינג**, במטרה לעורר תגובה רגשית, למשל הטענה כי המשפט "קורע את העם".

הפרכה

במרוצת השנים שבהן נמשך משפט נתניהו הוצעו פתרונות שונים מגורמים שונים לעסקת טיעון או סיום המשפט בדרך מקובלת. כך למשל, המגעים הראשונים לעסקת טיעון, שתכלול קלון והרחקה לשבע שנים מהחיים הפוליטיים המתלווה להרשעה מסוג זה, החלו אפילו טרם הגשת כתב האישום, ומקורבים לנתניהו ועורכי דינו השתתפו בהם (בין היתר מול הנשיא לעתיד יצחק הרצוג והנשיא לשעבר רובי ריבלין). נתניהו עצמו אף הביע נכונות לדון בעסקת טיעון כזו (יועץ התקשורת אבי בניהו [פרסם](#) כי בינואר 2022 ביקש ממנו נתניהו להעביר מסר למנדלבליט שלפיו הוא מסכים לתנאי העסקה), אלא שהדבר אירע סמוך מדי לסיום כהונתו של היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט שלא אבה לחתום על מהלך מכריע כזה רגע לפני פרישתו.

ירון אברהם, עיתונאי חדשות 12, [דיווח](#) ביוני 2025: "ההתלבטות האינוסופית של נתניהו, הנסיונות להתחמק מהודעה ומקלון, לא פוגשים את לוח הזמנים של מנדלבליט. שבוע וחצי למועד פרישתו והוא מעביר מסר לפרקליטי נתניהו – 'לא אוכל להמשיך במגעים להסדר טיעון, המתינו ליועץ המשפטי הבא'. בפברואר 2022 הסיכוי לעסקה נגזר סופית והיועצת המשפטית לממשלה החדשה, גלי בהרב-מיארה, מאותתת מיד שמגעים להסדר טיעון מבחינתה אינם סבירים". בדצמבר 2025 [דיווח](#) עמית סגל בחדשות 12 על פגישה חשאית בין עורכי דינו של נתניהו לנשיא בית המשפט

העליון לשעבר אהרן ברק, שבה ברק הבהיר כי כל עסקה לסיום המשפט חייבת לכלול פרישה מהחיים הפוליטיים.

קמפיין ה"חנינה", שהוא למעשה קמפיין לביטול חסר תקדים של האישום הפלילי, מקדם נרטיב שקרי ומסוכן שלפיו נתניהו זכאי למעמד מיוחד מעל החוק – ביטול אישומיו הפליליים ללא הודאה באשמה, קלון או ענישה – משום שהוא "המנהיג העליון" או "משיח ה" שבטחונה ואף גורלה של מדינת ישראל תלוי בכך שיהיה פנוי מעיסוק בהסתבכויותיו הפליליות.

עמדה זו אינה רציונלית ואף נסתרת מהראיות החותכות: האסון הבטחוני החמור ביותר בתולדות מדינת ישראל קרה תחת הנהגתו של נתניהו, וכתוצאה ישירה ממדיניותו המדינית-בטחונית לאורך השנים והתנהלותו הפוליטית-חברתית בשנות ההפיכה המשטרית. וכמובן, בנימין נתניהו הוא אזרח ככל אזרח במדינת ישראל, והצבתו מעל לחוק תפגע בעקרונות יסוד של מדינת ישראל כמדינת חוק. בנוסף, האישומים הפליליים נגדו הם כבדי משקל, בעבירות הנוגעות ישירות לשימוש לרעה בכוח שלטוני במשרה הרמה במדינה, ולא ניתן לטאטאם, בוודאי לא כשהוא מתכוון להתמודד שוב על אותה עמדת כוח שלטונית – מבלי לתת דין וחשבון לציבור הישראלי ולקהל בוחריו.

גם הטענה כי ניהול המשפט, ובפרט עדותו שלו עצמו, פוגעים בניהול המדינה או בבטחונה, ניתנת לפתרון פשוט מבלי לפגוע בעקרון השוויון מול החוק: נתניהו יכול להתפטר, או לוותר על עדותו. בנוסף, גלוי לכל כי נתניהו מקדיש חלק ניכר מזמנו לא לניהול המדינה וענייניה אלא לקידום פוליטי ואישי, כפי שעושה כל פוליטיקאי (ואולי אף יותר מהפוליטיקאי הממוצע).

במקרה של נרטיב שקרי זה, ברור כי בעל האינטרס ומפיץ הנרטיב הוא ראש הממשלה נתניהו, שמנסה להביא לביטול משפטו בדרכים שונות. בניסיון לטשטש זאת, בין היתר, נרטיב שקרי זה יקודם ויופץ בצינורות רבים, החל בחברי ממשלתו ומפלגתו, דרך תומכיו ואנשי תקשורת מקורבים ועד לדמויות כנשיא טראמפ.

מנת חיסון מוחלשת

"הכדור עובר לנשיא, שיצטרך לבחור בין קריעת העם בהמשך ניהול ההליך שמיליוני אזרחי ישראל אינם מאמינים בו, לבין חנינה שתביא סוף-סוף מזור וסיום לסאגה שמטלטלת את ישראל שנים רבות" – מוטי קסטל, המהדורה המרכזית, ערוץ 14, 30.11.2025

ציטוט זה מדגים את השימוש בדיכטומיה מזויפת שבה מוצגות רק שתי אפשרויות שיש לבחור מביניהן – המשך המשפט או חנינה, תוך הסתרה של האפשרות המקובלת לסיום משפט שלא בפסק דין: עסקת טיעון (ותוך הסתרה של האמת: נתניהו אינו מבקש חנינה, הכוללת הודאה באשמה וחרטה, אלא ביטול המשפט באופן חסר תקדים).

ניתן לזהות שמדובר ב**מניפולציה** לפי השימוש במילים שנועדו לעורר רגש ("קריעת העם", "מטלטלת את ישראל"), וניתן לזהות את הנרטיב הקונספירטיבי של הציטוט, המתבסס על אמירה המוצגת כאמת בלתי מעורערת ("הליך שמיליוני אזרחי ישראל אינם מאמינים בו") אך אינה נתמכת באף ראיה או ממצא התומך בה.

המלצות

לא לפתוח מהדורה בכותרת "ויכוח על חנינה", שמציגה מצג שווא של דיון בין שתי עמדות סבירות ולגיטימיות.

בכל פעם שדובר מטעם ממשלת נתניהו מציג את הנרטיב, יש להבהיר במסגור או בשאלת המשך כי מדובר באינטרס אישי של ראש הממשלה.

להזכיר בכל סיקור של סוגיית ביטול המשפט את העובדה כי נתניהו הסכים לעסקת טיעון, כי בקשת החנינה שלו אינה באמת בקשת חנינה וכי אף אזרח לא עומד מעל לחוק. אלו הן העובדות שנרטיב שקרי ומניפולטיבי זה מנסה לפרק.

יש להימנע מפאנלים שבהם העמדות "בעד חנינה" ו"נגד חנינה" מקבלות זמן שווה. זהו איזון מזויף אשר מציג את הערעור על שלטון החוק כעמדה לגיטימית.

נרטיב שקרי מס' 4: דה-לגיטימציה למועמדים ומפלגות האופוזיציה

אזהרה

כל קמפיין בחירות יכול לכלול מתקפה לגיטימית נגד יריבים פוליטיים. ויכוח בין מועמדים הוא חלק אינהרנטי מתעמולת בחירות. אולם כאשר מתקפה כזו מבוססת על שקרים, מניפולציות, דיסאינפורמציה ותיאוריות קשר, ואף מגיעה לכדי הסתה, היא אינה לגיטימית ויש למגר אותה מהשיח הציבורי.

במהלך מערכת הבחירות הקרובה אנו מצפים לראות קמפייני הכפשה שקריים ואף מסיתים. אחד המרכזיים שבהם יופנה למפלגות ולמועמדים מהימין, המרכז והשמאל הפוליטיים, המהווים אופוזיציה לקואליציית נתניהו. כפי שבזמן המלחמה השלטון השתמש בנרטיבים שקריים נגד המחאה האזרחית כלפיו, כולל נגד משפחות החטופים, כך נראה זאת גם בתקופת הבחירות.

מפלגות ומועמדים אלה יואשמו בתבוסתנות, חתרנות ובגידה במדינה; בתמיכה ב"סרבנות" לשירות בצה"ל; בהיותם נציגים של ארגוני המחאה הישראליים שנגדם מתנהל קמפיין הכפשה מתמשך; בטבח ה-7 באוקטובר; בפגיעה בניצחון במלחמה; בשיתוף פעולה עם ה"דיפ סטייט"; בהיותם מופעלים על-ידי גורמים זרים (כמו ב"פייק מיליארד הדולר"); בשמירה על הגמוניה אליטיסטית המעוניינת להחליף את העם; בכוונה לפרק את המדינה היהודית ולמחוק את הזהות היהודית של ישראל; בכך שהם נשלטים מאחורי הקלעים באופן חשאי על ידי דמויות שנויות במחלוקת; ובשלל שקרים ותיאוריות קונספירציה נוספות.

מועמדים ומפלגות אלו יוגדרו "לא של ישראל", מונח שהפך למטבע לשון של תומכי נתניהו נגד מתנגדיו.

נרטיב זה יכול להסתכם בביטוי "לא של ישראל", דגל אדום המסמן את הטכניקה של קיטוב בצורתה החריפה ביותר: הוצאה מהקולקטיב. כך למשל, נרטיב שקרי זה נועד להכפיש את כל מחנה השמאל כעבריינים תומכי פדופילים באמצעות המצאה כי אהוד ברק מנהיג את המחנה ומוביל את הקו הפוליטי שלו (הנשענת בתוכה על הפרזה שקרית בנוגע למעמדו האמיתי של ברק).

דוגמה לגרסה נוספת במסגרת נרטיב זה היא הטענה כי מועמדי מפלגות השמאל הם "קפלניסטים" במסווה, מה שהופך אותם ל"מטורללים", "חולים" ו"בוגדים". בהמשך ישיר לגרסה הקודמת, נרטיב זה מבסס את הכפשותיו נגד היריבים הפוליטיים של נתניהו והקואליציה שלו על תיאוריית הקונספירציה המסיתה שלפיה האשמים בטבח ה-7 באוקטובר הם ארגון "אחים לנשק" וה"קפלניסטים". משכך, מפלגות "השמאל" שחברו לגורמים בוגדניים אלו אינן לגיטימיות ויש להוקיען.

מטרת נרטיב זה היא ברורה: מדובר בקמפיין דה-לגיטימציה למפלגות האופוזיציה שנועד להחלישן ביום הבחירות באמצעות הפצת מסרים שקריים, קונספירטיביים ומסיתים.

האופוזיציה ומתנגדי הממשלה יואשמו במחדל ה-7 באוקטובר, בסיכון חיי החטופים, בתבוסתנות וכניעה ובניסיון להשתלט על השלטון במדינה בדרכים לא דמוקרטיות באמצעות מוסדות המדינה המרכיבים את ה"דיף סטייט" – מערכת המשפט, מערכת הביטחון ואכיפת החוק, התקשורת, האקדמיה וכיוצא בזה.

כלים לזיהוי

נרטיב זה מאופיין קודם כל בטקטיקה של **קיטוב** שבה ה"שמאל" או ה"אופוזיציה" מודרים מהקולקטיב הישראלי באמצעות האמירה הישירה או הרמיזה העקיפה כי הם "לא של ישראל". קיטוב זה נשען על טקטיקה של **השמצה והטלת דופי** כאשר האמירות תחת נרטיב זה אינן מגובות בראיה או הוכחה, ומביעות האשמות פרסונליות או קבוצתיות (למשל בבגידה) כתחליף לדיון ענייני במציאות ובעובדות. בנוסף ניתן לזהות כאן שימוש ב**מניפולציה רגשית** של ניסיון לעורר פחד בקרב יהודים באמצעות הטענה כי המדינה היהודית בסכנה.

נרטיב זה מכיל גם מרכיבים ברורים של **תיאוריית קונספירציה**. אלו כוללים **חשד מוגזם** כלפי השמאל, האופוזיציה ומתנגדי הממשלה והאשמתם ב**כוונת זדון**. מאפיין נוסף הוא השימוש ב**דמות הקורבן הנרדף**, במקרה זה "העם האמיתי" ו"היהודים האמיתיים" ("של ישראל"), שנרדפים על ידי ה"שמאל", וכן **קישור קונספירטיבי** ונטול הוכחות בין "השמאל" ל"דיף סטייט" או לגורמים עלומים וחשאיים מסוימים ולטבח ה-7 באוקטובר. ניתן לזהות כאן גם את המרכיב הקונספירטיבי שלפיו **"משהו חייב להיות לא בסדר"** – גם לאחר שגרסה ספציפית של הנרטיב מופרכת, האמונה הכללית במסר נשמרת ולא נפגעת.

ההפרכה

הקונספירציה נשענת על מהלך כפול: טפילת האשמה שקרית על תנועת המחאה נגד ההפיכה המשטרית וקישור קונספירטיבי בינה לבין מפלגות פוליטיות. כלומר, לפי ההיגיון הקונספירטיבי, המחאה היא גוף מונוליטי המובל בידי דמויות סוד להשגת מטרות אישיות.

במציאות, המחאה הישראלית נגד מדיניות הממשלה, מההפיכה המשטרית ועד לניהול המלחמה, היא מחאה אזרחית לגיטימית וספונטנית המייצגת חלקים גדולים בציבור הישראלי, המעוניינים לשפר את המדינה והחברה הישראלית בהתאם לראות עיניהם. ניתן להסכים או לא להסכים עם מסריה, אולם המחאה לא סיכנה את מדינת ישראל ובטחונה, לא הדהדה מסרים של האויב או שיתפה עמו פעולה, והיא לא מנוהלת בידי כוחות עלומים של "דיפ סטייט" דמיוני.

זאת ועוד, האופוזיציה הישראלית מורכבת משלל מפלגות בעלות אג'נדות ואידיאולוגיות שונות ואף סותרות, ואינן מקשה אחת כפי שהנרטיב הזה מנסה לצייר.

מנת חיסון מוחלשת

"מחנה השמאל, שמבחינתו צריך פה מדינת כל אזרחיה, ולעזאזל היהדות, לעזאזל המדינה היהודית, לעומת מחנה שבאמת דואג למה שחשוב, לשורשים שלנו ולעובדה שמדינת ישראל צריכה להיות מדינה יהודית" – יקי אדמקר, "הפטריאטים", ערוץ 14, 8.2.2026

דוגמה זו מציגה בבירור את ה**קייטוב** שנרטיב זה שואף לייצר בין השמאל שהוא "לא של ישראל", כלומר אינו חלק מהקולקטיב, לעומת הימין, שהוא "של ישראל". ניתן גם לזהות כאן **השמצה והטלת דופי** באמצעות ייחוס עמדה קיצונית למחנה שלם ("לעזאזל היהדות") ללא ציטוט של אף דובר אמיתי או ראיה לאמיתות הטענה, וכן שימוש ב**מניפולציה רגשית** של הפחדה מפני הרס היהדות.

המלצות

בכל הופעה של ביטויים דוגמת "לא של ישראל" או "בוגדים" – לסמן זאת במפורש כתעמולה פסולה ומניפולטיבית, ולא כעמדה לגיטימית.

להימנע מהזמנת פאנליסטים המשתמשים בקביעות בביטויים האלה. זו לא צנזורה – זו בחירה מקצועית להימנע מהדהוד שקרים וקונספירציות.

יש לתת במה נרחבת יותר לנציגי האופוזיציה להציג את עמדותיהם ואת מצע הבחירות שלהם, ולהפריך את הנרטיבים השקריים המופצים עליהם (בדיקה של ["העין השביעית"](#) מצאה כי התקשורת המרכזית מעניקה זמן מסך לא פרופורציונאלי לנציגי הקואליציה).

יש לנטר ולחשוף קמפיינים שקריים המשתמשים בטכנולוגיית בינה מלאכותית כדי לקדם נרטיב זה.

נרטיב שקרי מס' 5: שכתוב ההיסטוריה של המלחמה

אזהרה

הבחירות הקרובות בישראל מגיעות לאחר האסון הביטחוני הגדול בתולדות המדינה – מחדל טבח ה-7 באוקטובר. סוגיית האחריות והאשמה במחדל, ניהול המלחמה לאחריו וסוגיית החטופים; הכרעת חמאס, חיזבאללה ואיראן, שאלת היום שאחרי, ניצחון או הפסד – כל אלו יהיו שאלות מרכזיות בתקופת הבחירות הקרובה. לגבי כולן אנו צפויים להיתקל בנסיונות עקביים לשכתב את ההיסטוריה באופן שיתאים למועמדים ומפלגות ספציפיות.

כמעט כל המועמדים והמפלגות צפויים להתייחס להיסטוריה הקרובה בתעמולת הבחירות שלהם, אולם הבדיקה מעלה כי קיים נרטיב עקבי שמטרתו להסיר מממשלת נתניהו, ובעיקר מנתניהו אישית, כל אחריות ובוודאי אשמה במחדל ה-7 באוקטובר והמחדלים והכשלונות שבאו בעקבותיו. במקביל, הנרטיב נועד להנחיל מסרי קמפיין מניפולטיביים של נתניהו כמו "הניצחון המוחלט" ו"אגדת היום השני", ולזקוף לזכותו באופן בלעדי את ההצלחות שהושגו מאז ה-7 באוקטובר.

הנרטיב מבוסס על טפילת אחריות מיניסטריאלית רק על מערכת הביטחון וראשיה (ראש השב"כ רונן בר, הרמטכ"ל הרצי הלוי וכיו"ב) ולא על הממשלה; טפילת אחריות שקרית על תנועת המחאה נגד ממשלת נתניהו, הארגונים השונים הקשורים אליה, פעילי אופוזיציה וכיו"ב; והאשמת ממשלת השינוי (שכיהנה לתקופה של שנה וחצי, לפני כהונת ממשלת ה-7 באוקטובר). לכך מתווספת האשמת ממשלות עבר, מלפני 20 שנה ויותר, שהוציאו לפועל מהלכים כמו הסכם אוסלו וההתנתקות.

נרטיב זה כולל שקרים פשוטים, למשל זה לפיו האסטרטגיה של נתניהו מיד לאחר המחדל היתה כי זו הזדמנות "לשנות את המזרח התיכון" ("אגדת היום השני"); לצד תיאוריות קונספירציה שלמות, למשל תיאוריית "הבוגדים מבפנים" שלפיה אזרחים ישראלים ואנשי מערכת הביטחון שיתפו פעולה עם חמאס וסייעו למתקפת ה-7 באוקטובר במטרה לפגוע בנתניהו (תיאוריית קשר שהצמיחה מספר תיאוריות משנה, כמו זו של "המרגל מהדרום").

חלק משכתובה השקרי של ההיסטוריה מתחיל בטרמינולוגיה הבסיסית ביותר, למשל שינוי שמה של מלחמת "חרבות ברזל" ל"מלחמת התקומה" והשימוש במונח "אירוע" לתיאור טבח ה-7 באוקטובר, ומגיע עד כדי זיוף פרוטוקולים והפצת תיאוריות קונספירציה.

כלים לזיהוי

נרטיב שקרי ומניפולטיבי זה, המחולק לשישה תתי-נרטיבים, משתמש בכמה טכניקות שונות. הכלים לזיהוי טכניקות אלו רלבנטיים לכל תתי-הנרטיבים, שיפורטו להלן.

ניתן לזהות נרטיב שקרי זה באמצעות **הציפיות הבלתי אפשריות** שהוא מבקש לקדם. השימוש ביעד של "ניצחון מוחלט", שאיש אינו יודע מהו, מאפשר את שינוי המדד להצלחה תוך כדי המלחמה, ובלי יכולת לערער על המדד כיוון שמעולם לא הוגדר מראש באופן מדיד. כלי נוסף לזיהוי המניפולציה הוא השימוש העקבי **בבחירה סלקטיבית** מתוך עדויות, תחקירים, דו"חות ופרוטוקולים חלקיים, למשל ה"חשיפה" של נתניהו מתוך דו"ח מבקר המדינה, שממנו בחר בקפידה רק ציטוטים שתמכו בטענתו.

כיוון שנרטיב זה הינו שקרי, הוא מתבסס בעיקר על **השמצה והטלת דופי** בכל גורם אפשרי, ללא ראיות או התייחסות לאירוע או עניין ספציפי, אלא מתוך כוונה לערער את האמון במוסד, בגוף או באדם המותקף. למשל, תקיפת השב"כ וראשו, הדרג הצבאי, הרמטכ"ל, בג"ץ וכל גורם אחר שאינו חלק מהממשלה – כפעולת הסחה שנועדה להחליף דיון ענייני במחדל ה-7 באוקטובר וקבלת אחריות.

לבסוף, נרטיב זה מתבסס גם על **תיאוריות קונספירציה** כגון זו של ב"בוגדים מבפנים", המשלבת בתוכה כמעט את כל מאפייני החשיבה הקונספירטיבית. אלו כוללים במקרה זה **חשד מוגזם** וסקפטיות קיצונית כלפי הגרסה הרשמית (מחדל מדיני וצבאי) ואמונה עיוורת בכל חלופה (אזרחים ישראלים וגורמי מודיעין וצבא סייעו לחמאס לטבוח באזרחים כדי להפיל את נתניהו מהשלטון), הכוללת בתוכה גם האשמה ב**כוונות זדון**.

בהתאם למאפיין "**משהו חייב להיות לא בסדר**", גם לאחר הפרכות חוזרות ונשנות של קונספירציה זו, האמונה בה נשמרת (כפי שניתן לראות למשל בקונספירציית "המרגל מהדרום"). מאפיין זה מתאפשר גם בזכות ה"**חסינות מראיות**" של תיאוריות קונספירציה, שלפיה כל ראיה נגדית מתפרשת כחלק מהקונספירציה עצמה. לכך מתווספת **פרשנות יתר של אקראיות**, שבמסגרתה נתונים מקריים (למשל, העובדה שבעלה של שקמה ברסלר הוא איש שב"כ) נטענים במשמעות מרשיעה.

בשל המרכזיות שנרטיב זה צפוי לתפוס במערכת הבחירות, נרחיב להלן ביחס לכמה מהביטויים השונים שלו.

א. מערכת הביטחון הסתירה מידע מנתניהו והדרג המדיני

אזהרה

לפי תת-נרטיב זה, הדרג המדיני לא קיבל אף התראה ביטחונית לפני ה-7 באוקטובר 2023, הדרג הביטחוני אפילו הצהיר כי חמאס מורתע והמליץ על שימור השקט, והדוגמאות הרבות להתראות כאלה הן שקריות.

מטרת נרטיב שקרי זה היא השתמטות מלאה מאחריות של הממשלת והעומד בראשה למחדל הביטחוני הגדול בתולדות המדינה, כדי שזו לא תפגע בסיכוייהם בבחירות. נרטיב זה הלך והתפתח עם החודשים שחלפו מאז הטבח והתבטא בין השאר בקמפיין להקמת ועדת חקירה פוליטית ובחשיפה של פרוטוקולים חלקיים וערוכים מתוך דו"ח מבקר המדינה.

הטענות כי הדרג הביטחוני לא התריע ואף הרגיע, מעבר לכך שהוזמו בתחקירים עיתונאיים ומסמכים, הוכחו על ידי בכירים במערכות הללו, בעדויותיהם בפני מבקר המדינה ובתחקירים הצה"ליים שנערכו עד כה, ובאופן פומבי בתקשורת. בהיעדר ועדת חקירה ממלכתית לבדיקה אמיתית של האירועים, נתניהו וחברי ממשלתו יכולים לפרסם חלקים מגמתיים מהעדויות והתחקירים על מנת לייצר את הנרטיב השקרי.

הפרכה

נרטיב שקרי זה הופרך שוב ושוב על-ידי מסמכים ועדויות בתחקירים עיתונאיים ובקשות חופש מידע, שהדגמו כיצד מערכת הביטחון חזרה והתריעה מהסכנה שמהווה חמאס, במיוחד לאחר שהחלה ההפיכה המשטרית בישראל, וכיצד נתניהו חזר והתעלם, בשל הרצון לשמר את שלטון חמאס ולשמר את שלטונו שלו.

כך למשל, [תחקיר](#) חדשות 12 (עמרי מניב) חשף את המספר הרב של ההתראות שקיבל נתניהו מהמוסד, מהשב"כ ומגורמים נוספים במערכת הביטחון: "המידע על תוכנית חמאס לפלישה המונית לישראל היה מוכר היטב לנתניהו כבר מ-2014, שנה לפני שהחלו המהומות על הגדר", והיה אף המניע להקמתה של גדר הביטחון.

מערכת הביטחון גם המליצה שוב ושוב על גישה התקפית, בעוד נתניהו מעוניין היה לשמר את שלטון החמאס ברצועה, כדי להחליש את הרשות הפלסטינית ולמנוע התקדמות לפתרון הסכסוך בדרכי שלום. כך למשל, לפי התחקיר, ב-2018 נתניהו דחה שוב את המלצת ראש השב"כ ושר הביטחון להתנקש במנהיגי חמאס יחיא סינוואר ומוחמד דף: "נתניהו רוצה הסדרה ושקט – לא להילחם אלא לשלם. הוא שולח את ראש המוסד יוסי כהן לבקש מהקטארים להעביר לעזה את

הכספים שבעבר הועברו על ידי הרשות הפלסטינית". התחקיר מזכיר גם שנתניהו קיבל מידע מודיעיני על כך שהכסף הקטארי משמש את חמאס להתעצמות צבאית ובניית מנהרות.

דפוס זה נמשך עד ה-7 באוקטובר 2023: הצבא לא הפסיק להתריע, ונתניהו התעלם. התחקיר חשף כי "הרמטכ"ל הרצי הלוי וראש השב"כ רונן בר פנו יחד לראש הממשלה וביקשו פגישה דחופה, בשש עיניים, ביקשו להתריע: סכנת המלחמה מוחשית. נתניהו מסרב לפגוש אותם. הם נפגשים עם גלנט, והמילים שנאמרו שם מביאות את שר הביטחון לצאת לתקשורת".

ב-1 באוקטובר 2023, שישה ימים לפני מתקפת חמאס, התכנסה ישיבה של נתניהו עם ראשי מערכת הביטחון. ראש השב"כ הציג תוכנית פעולה לחיסול צמרת חמאס, כולל סינוואר ודף, והרמטכ"ל התריע כי "צריך להתכונן למערכה גדולה מול חמאס". נתניהו שוב התעלם ובמקום זאת דרש: "צריך לטשטש את בעיית הכשירות בצה"ל".

[התחקיר הצה"ל](#) על מחדל ה-7 באוקטובר, שבדק את תפיסת המודיעין טרם הטבח ואת תפקוד הצבא, כלל התייחסות גם לדרג המדיני. לפי התחקיר, שלושה חודשים לפני ה-7 באוקטובר הורה נתניהו לצה"ל "להרגיע את גזרת עזה" ולהתמקד בזירות אחרות: איראן, חיזבאללה והגדה המערבית.

ב-23.5.2024 אישר צה"ל בתשובה רשמית לבקשת חופש מידע שהגישה עמותת "הצלחה" כי בין מרץ ליולי 2023 קיבל נתניהו מאגף המודיעין בצבא ארבעה מסמכי התראה מפני "סכנה קרובה להסלמה צבאית". גם ראש השב"כ דאז, רונן בר, [אמר ישירות](#) לנתניהו ביולי 2023: "אני מוסר לך כאן היום התרעה למלחמה. לא יודע לתת יום ושעה מדויקים. אך זו ההתרעה".

חוקרי המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS) [הסבירו](#) כי להתעלמות של נתניהו מאזהרות מערכת הביטחון היה מניע נוסף, לא רק הרצון לשמר את שלטון חמאס אלא גם עוינות גוברת למערכת הביטחון בשל ההשתתפות של חיילים וקצינים במילואים במחאה נגד מדיניות ממשלתו. "הדרג המדיני [...] התייחס בביקורתיות ואף בחשדנות לדרג הצבאי בשל האופן הבעייתי, לשיטתו, שבו בחר הצבא לטפל בנושא. את חשדנותו זו החיל הדרג המדיני גם על ההתרעות המודיעיניות שהועברו לו על ידי הצבא במהלך אותה שנה".

לפי דיווחים שונים, גם המצרים התריעו בפני נתניהו מפני המלחמה הקרבה. כבר ב-9.10.2023, יומיים לאחר הטבח, נחשף ב-ynet כי כעשרה ימים לפני מתקפת הפתע של חמאס הזהיר שר המודיעין המצרי את נתניהו מפני "משהו חריג, מבצע אימתני" שעומד להגיע מכיוון עזה. גם בסוכנות הידיעות הבינלאומית AP [דווח](#) כי מצרים הזהירה מראש את ישראל ("הזהרנו שוב ושוב את ישראל על 'משהו גדול בעזה', צוטט גורם במודיעין המצרי").

במרץ 2026 [נחשפה](#) בחדשות 12 (עמית סגל) הקלטה של זיו אגמון, דוברו של נתניהו, שאמר בין היתר: "הליכוד גמר את הקריירה. צריך שהמצרים יפרסמו את ההקלטה של השיחה עם ביבי, הוא גמור".

מנת חיסון מוחלשת

"נדבר על המסמך המדהים שמפרסם נתניהו, תשובתו למבקר המדינה, שמגלה מערכת ביטחונית שנמצאת בתרדמת מוחלטת, ועל הכישלון האסטרטגי בשבעה באוקטובר – גופי הביטחון והמודיעין לא העבירו לראש הממשלה מידעים שהיו עשויים להצביע על מציאות שונה מזו שהוצגה" – מוטי קסטל, "המהדורה המרכזית", ערוץ 14, 7.2.2026

בדוגמה זו ניתן לזהות את ההדהוד התקשורתי של מסמך מודלף, המורכב מ**בחירה סלקטיבית** של פיסות מידע על-ידי בעל אינטרס, השימוש בו ל**הטלת דופי** במערכת הביטחון, וההתייחסות לגופו של אירוע ללא בדל של ראיות. לכך מצטרפים המאפיינים הקונספירטיביים של **חשד מוגזם** כלפי גופים אלו והאשמתם ב**כוונת זדון**.

ב. קונספירציית "בוגדים מבפנים"

אזהרה

תת-נרטיב זה נשען על המשבר שעורר מחדל ה-7 באוקטובר אצל ישראלים רבים: כיצד יתכן שהחמאס הפתיע את מערך המודיעין הישראלי המשוכלל ואף הדף צבא חזק כזה"ל (גם אם לפרק זמן קצר של כמה שעות). הפער בין עוצמתו של צה"ל לחולשתו של חמאס ועוצמת המתקפה של חמאס וזוועותיה, העמיקו את המשבר מבחינה לוגית ורגשית.

משבר זה הניח את הקרקע לקונספירציה שתיתן מענה פשוט ונוח, כזה שיאשש את הנחות היסוד של המאמינים (בדבר עוצמתה המיתית של ישראל) ואת עמדותיהם הפוליטיות: המתקפה התאפשרה והצליחה בגלל "בוגדים מבפנים", אנשים מכל הדרגים במערכות הביטחון שסייעו לאויב על מנת לפגוע בממשלת נתניהו.

קונספירציה זו הופיעה כבר ביום ה-7 באוקטובר עצמו, [כפי שתועד](#) באתר "העין השביעית". היא התפרסמה ברשתות החברתיות והודהדה באופן עקבי וברור על ידי תומכי נתניהו, סביבתו הקרובה ואף על ידי נתניהו עצמו. ההפצה הסתייעה בשימוש של נתניהו ב"משרוקית כלבים", כגון פרסומים שעלו ונמחקו מהרשתות החברתיות – אולם בעיקר בשל התעקשותו, גם בתשובה

לשאלות ישירות, שלא להכחיש באופן ברור את תיאוריית הקונספירציה ולגנות את מפיציה, ואף לרמוז לה באופן עמום.

בחלוף הזמן, היא החלה להיות מופצת באופן בוטה יותר ויותר גם מחוץ לרשתות החברתיות, בכלי תקשורת המסורים לנתניהו כמו ערוץ 14 וגלי-ישראל, והחלה להצמיח גם קונספירציות משנה, כמו זו של "המרגל מהדרום", שהופצה בין היתר על-ידי חברי הכנסת טלי גוטליב (הליכוד) ואלמוג כהן (עוצמה-יהודית).

תת-נרטיב זה משמש גם לביסוס נרטיבים שקריים אחרים העוסקים ב-7 באוקטובר ובמלחמה: ה"בוגדים מבפנים" לא התריעו מראש בפני הדרג המדיני, לא העירו את נתניהו בזמן ולא הגיבו כנדרש.

הפרכה

לא היתה בגידה מבפנים ב-7 באוקטובר. אין שום ראיה שמוכיחה את הסיפור השקרי הזה. קונספירציות נשענות על פריטי מידע או רסיסי עובדות שיוצרים יחד פסיפס שקרי של אירועים, אולם במקרה של "בוגדים מבפנים", מפיצי העלילות השקריות אפילו לא מנסים להישען על אבני בניין עם אחיזה במציאות.

כך קרה למשל עם המתקפה על פעילת המחאה שקמה ברסלר, שהתבססה כולה על העובדה שהינה נשואה לאיש שב"כ. סביב עובדה תמימה זו נתפרו עלילות שקריות ומצוצות מן האצבע, כביכול גופי המודיעין האמריקאיים יירטו שיחה בין בן זוגה ליחיא סינוואר, שהיא נפגשה עם ראש המוסד עקב שיחה זו, שיש לה קשרים עם בכירים בגופי המודיעין והביטחון שהובילו כביכול לטבח ה-7 באוקטובר, שהיא ברחת כביכול מהארץ לאחר הטבח ושהיא מחקה פרסומים שלה ברשתות החברתיות בניסיון להעלים "ראיות".

דוגמה נוספת היא קונספירציית "המרגל מהדרום", שלפיה קצין מילואים חדר לפיקוד הדרום בסיוע ארגון המחאה "אחים לנשק" ויו"ר מפלגת הדמוקרטים יאיר גולן, על מנת להעביר מידע סודי לאויב. בפועל, מדובר היה בפרשייה בה אדם לוקה בנפשו הסתובב בבסיסים צבאיים, ובכל מקרה לא העביר כל מידע לגוף זר.

בעוד חברי כנסת כאלמוג כהן ופלטפורמות תעמולה כערוץ 14 פרסמו סיפורים מצוצים מן האצבע על אזהרות מסתוריות מ"טיוח" הפרשה, על מנת להכפיש את מערכת אכיפת החוק, בתקשורת הופרכה הקונספירציה עוד לפני שנערך הבירור המשפטי וניתן פסק-דין, כמו בתחקיר ששודר בתוכנית "זמן אמת" של כאן 11 (בר שם-אור)

מנת חיסון מוחלשת

"ואני אומר, אם כל, היה כל אחד אחר בתפקיד הזה, שהיה רואה את כל הסימנים... גם אם זה לא נכון, הוא היה שורף את המדינה, והיה אומר 'רבותי, היתה בגידה', כדי לקבל את כל הקולות של כל מי שבטוח שהיתה פה בגידה! ונתניהו שומר על הממלכה, הוא לא שורף את המדינה" – אבי שושן, "הפטריזטים", ערוץ 14, 8.2.2026.

בנרטיב זה מוצגת תיאוריית קונספירציה מסוכנת לפיה "הייתה בגידה", הנרטיב הקונספירטיבי הזה כולל **חשד מוגזם** כלפי מתנגדי הממשלה, השב"כ, מערכת הביטחון וכל המואשמים חלק מהבגידה. כמובן שישנה כאן **כוונת זדון** – הבוגדים מבפנים מטרתם הייתה לבגוד במדינה ולסייע לחמאס בארגון הטבח של השבעה באוקטובר כדי להפיל את הממשלה. **השמצה והטלת דופי** בבוגדים וגם **חסינות מראיות** מככבת כאן, העובדות לא משנות, לא משנה אפילו שראש השב"כ הצהיר בפומבי שלא הייתה בגידה. לבסוף, נרטיב זה גם מאדיר את ראש הממשלה נתניהו כחלק מתעמולת הבחירות שלו.

ג. הדרג הביטחוני לא העיר את נתניהו לפני מתקפת חמאס

אזהרה

תת-נרטיב זה קודם על ידי הדרג המדיני וראש הממשלה נתניהו מתחילת המלחמה. מטרתו ברורה: נתניהו לא ידע, ולכן ולא פעל. הוא לא כשל – הוא לא אחראי וברור שאינו אשם, כי לא העירו אותו בזמן.

נרטיב זה התפתח עם הזמן כדי לתפוס חזקה בקרב הציבור. לפי ההיגיון השקרי שבבסיסו, הסיבה שבגינה השב"כ ומערכת הביטחון ככלל הדירו את נתניהו בשעות הבוקר הקריטיות של 7 באוקטובר היא היותם חלק מה"דיפ סטייט" בישראל, ששולט במדינה בפועל – הם הריבון האמיתי, ולא הדרג המדיני.

תיאוריית קונספירציה זו משמשת קרקע פורייה להמצאת נרטיבים שקריים רבים, שכן ה"דיפ סטייט" חולש כביכול על כל מוקד קבלת החלטות במדינה; הוא זדוני ופועל להחלפת שלטון הימין – וכל האמצעים כשרים. רק כך, הטענה כי השב"כ בחר לא להעיר את נתניהו נשמעת הגיונית וסבירה.

הפרכה

מדובר באמירה חסרת ביסוס. כבר בפברואר 2025 הודתה לשכת ראש הממשלה, בעקבות [פרסום של חדשות 12](#), כי "ההודעה על ההתפתחויות בליל 7 באוקטובר הועברה למזכיר הצבאי של נתניהו באמצע הלילה, ולא אחרי 6:00 בבוקר". בפברואר 2026 [פורסם](#) כי ראש השב"כ רונן בר מסר בעדותו בפני מבקר המדינה כי "כבר ב-3:03 לפנות בוקר התקבלו אינדיקציות על פעילות חריגה של חמאס. רונן בר עזב את הבית ואת המשפחה באמצע הלילה וטס מהמושב שלו בשרון למטה השב"כ בתל-אביב, לשבת על החומרים. ובשעה חמש בבוקר הוא הורה לאנשיו לוודא שהם מעירים את נתניהו. והוא הראה לאנשי המבקר שבשעה שש בבוקר כבר יש תיעוד של הפקודה שלו".

העובדות הן כי גם לאחר שנתניהו "נכנס לאירוע", האירוע לא נוהל כלל, כפי שמעידים הזמן הרב שלקח להשתלט חזרה על יישובי העוטף, והימים והשבועות הראשונים של המלחמה, שבהם הכאוס שלט במדינה והאזרחים סיפקו מענה לעצמם ואף לחיילי צה"ל לנוכח אי התפקוד של המדינה ומוסדותיה.

יומן הלשכה של נתניהו, ש[פורסם](#) רק בעקבות עתירה של עמותת "הצלחה", חושף כי בבוקר ה-7 באוקטובר, גם לאחר ש"העירו" אותו, לקח לנתניהו שעה וחצי לצאת מביתו לקריה.

בזמן שברשתות החברתיות ובתקשורת מופצות עדויות מזויעות על הטבח המתרחש, ראש הממשלה נעלם. רק כעבור 5 שעות נתניהו הוציא סרטון בו הצהיר שאנחנו במלחמה. למחרת הוציא סרטון קצר נוסף ורק בערב ה-9.10.23, יומיים וחצי מפרוץ תחילת המתקפה, מופיע ראש הממשלה נתניהו בכבודו ובעצמו ומעניק הצהרה לתקשורת. עדויות נכתבו על ההלם שדבק בנתניהו וממשלתו ועל עיסוקו העיקרי במסגור המחדל לטובתו ולהסרת האחריות והאשמה ממנו, במקום לנהל את המלחמה בחזית ובעורף.

מנת חיסון מוחלשת

"זה בסוף הגוף שמביא את המידע, אם זה אמ"ן ואם זה שב"כ, וזה המידע שהוא קיבל. אבל לעומת המחדל המודיעיני הזה, ראש הממשלה, שגם לא העירו אותו באותו יום [...] אני זוכר, ביום הראשון של המלחמה, היחיד שבא נחוש ואמר 'אנחנו נהפוך את הקערה', למרות שלא העירו אותו, למרות שלא הביאו את ההתראות לשולחן שלו, למרות שקבעו חודשים לפני וגם שבוע לפני, בהערכות האחרונות, שחמאס מורתע. הוא בא ועשה את המהפך הזה מול הארגונים, מול המחאות..." - טופז לוק, יועץ תקשורת לראש הממשלה נתניהו, "הפטריוטים", ערוץ 14, 10.2.2026.

נרטיב זה נפתח בהשמצה והטלת דופי בגופי המודיעין הישראלי, חשד מוגזם והאשמה בכוונת זדון הן בהיעדר העברת מידע לרה"מ וכן בתוכן המידע המוטעה שהועבר לפני המתקפה. למרות שטענה זו כבר הופרכה, נרטיב קונספירטיבי זה מאופיין גם בחסינות מראיות. לא משנה אילו עובדות יציגו בפני הקונספירטורים, הם יטענו שזו חלק מהקונספירציה עצמה.

חשוב לציין כאן שוב, נרטיב העל של שכתוב ההיסטוריה לא היה מופץ ומופנם על ידי חלק מהציבור לו הייתה קמה ועדת חקירה ממלכתית שאמורה לספק בדיוק את התשובות לאחריות על המחדל והטבח.

ד. אגדת היום השני

אזהרה

תת-נרטיב שקרי זה מקדם את [טענת נתניהו](#) שלפיה כבר ביום למחרת המחדל הנורא של ה-7 באוקטובר הוא ידע שחמאס, חיזבאללה, אסד ואיראן יוכו כולם. מסר זה מתכתב עם נרטיב "הניצחון המוחלט" ו"מלחמת התקומה", ומטרתו זהה – לצייר את המחדל והאסון החמור בתולדות מדינת ישראל כניצחון והצלחה ("תקופה של נס").

נתניהו החל להפיץ את הנרטיב השקרי של "אגדת היום השני" בהצהרה בפתח מסיבת העיתונאים שכינס ב-9 בדצמבר 2024, יום לאחר קריסת משטרו של בשאר אל-אסד בסוריה ותפיסת השלטון בידי המורדים, אירוע שתפס בהפתעה את נתניהו, כמו גם את סוכנויות הביון ברחבי העולם, ושמקורו נעוץ בכלל בהיחלשות הצבא הרוסי בשל המלחמה המתמשכת באוקראינה. "ב-9 באוקטובר, יומיים לאחר פרוץ המלחמה, אמרתי לראשי הרשויות בדרום – 'אנחנו נשנה את פני המזרח התיכון'", הצהיר נתניהו.

בהמשך החודש, בראיון שהעניק ל"וול סטריט ג'ורנל", טען נתניהו כי כבר מהיום השני למלחמה הוא פעל לפי תוכנית-על מחושבת מראש למיטוט חמאס, חיזבאללה, אסד ושינוי פני המזרח התיכון כולו.

הפרכה

בדיקה של הצהרות נתניהו מאותם ימים, שערכה ["העין השביעית"](#), מעלה כי האמת רחוקה מאוד מנרטיב שקרי זה. במציאות, בימים הראשונים למלחמה נתניהו היה שרוי בהלם ולא הצליח

להתכנס אפילו להגדרה מדויקת של מטרות המלחמה. לא רק שלא הבטיח לציבור הישראלי את שינוי המזרח התיכון, הוא אפילו לא העז להבטיח את חיסול חמאס.

בכל מקרה, כפי שיוסבר בהפרכת הנרטיב הבא, פני המזרח התיכון טרם השתנו, חמאס עדיין פועל וחמוש ברצועה, חיזבאללה עדיין יורה על ישראל בתדירות ובעוצמה, המשטר האיראני לא נפל והגרעין האיראני טרם הושמד.

מנת חיסון מוחלשת

"אמרתי ביום השני של המלחמה שאנחנו נשנה את פני המזרח התיכון, ואנחנו עושים את זה" – בנימין נתניהו, "הפטריזטים", ערוץ 14, 17.6.2025

נרטיב זה מתאפיין ראשית בהגדרת **ציפיות בלתי אפשריות**, שלא ניתן למדוד אותן ולהגדיר לפיהן הצלחה, ניצחון או הפסד. מה המשמעות של שינוי פני המזרח התיכון? לא נאמר. ניתן לאתר כאן גם **בחירה סלקטיבית** בהצגת המציאות, התעלמות מהטבח והחטופים ומיקוד בהישגים הצבאיים של המלחמה, מה גם שפני המזרח התיכון טרם השתנו.

ה. נתניהו הוביל את מלחמת תקומה והניצחון המוחלט במלחמה לבדו, מול לחצים לכניעה ותבוסתנות מבית ומחוץ

אזהרה

תת-נרטיב שקרי זה נוצר כדי לממש שלוש מטרות. הראשונה היא האדרת מנהיגותו של ראש הממשלה נתניהו ויצירת רושם שלפיו כאשר הוא מודע למידע ושולט בניהול המלחמה – יש רק הישגים וניצחונות (בניגוד ל-7 באוקטובר, אז הוא מודר, לא שלט באירוע ולכן קיבלנו את התוצאה שקיבלנו).

המטרה השנייה היא לסמן את אותם "לוחצים" מבית ומחוץ כמי שמפריעים לנתניהו לנהל את המלחמה ולהגיע להישגים, ולשכנע את הציבור שאם הדבר היה תלוי בהם כבר היינו "נכנעים" ומסיימים מזמן. המשפט הלכאורה סתום: "לוחצים מבית ומחוץ" נשען על נרטיבים שקריים אחרים שעל בסיסם ברור כי אותם "לוחצים", הכנועים והתבוסתנים, הם מתנגדי הממשלה, הצבא, השב"כ, האופוזיציה והעולם האנטישמי, שכולו נגדנו.

המטרה השלישית היא הצגת האסון הגדול ביותר שידעה מדינת ישראל כניצחון; ניסיון להשכיח את 7 באוקטובר והימים הקשים שבאו אחריו, את השבי שבו הוחזקו החטופים הישראלים בעזה, את ההרוגים והפצועים הרבים בגוף ובנפש, באמצעות הפניית זרקור אך ורק להישגים ולהצלחות והפצת המסר שלפיו מטרת המלחמה שהציב נתניהו מן הרגע הראשון היתה שינוי המזרח התיכון – והנה הוא הצליח.

הפרכה

חמאס עדיין חי ברצועת עזה, ויכולותיו הצבאיות והמדיניות טרם הושמדו. נתניהו חתם על עסקה לשחרור חטופים שקבעה את סיום המלחמה בעזה, בניגוד להבטחותיו החוזרות ונשנות שלפיהן רק לחץ צבאי יחזיר את החטופים וכי לא יסיים את המלחמה בדרכים שאינן צבאיות, ב"כניעה", כפי שהוא עצמו הגדיר זאת.

טורקיה, קטאר והרשות הפלסטינית הן חלק ממועצת השלום של טראמפ ומהכוחות שיקחו חלק בתוכניתו לשיקום רצועת עזה, בניגוד להבטחות על גירוש המוני ופירוז הרצועה בכוח.

החזית בצפון מול חיזבאללה עדיין בוערת, מלחמת 12 הימים עם איראן לא חיסלה את יכולותיה הצבאיות וההתקפיות, ולראיה ישראל פתחה במלחמה נוספת כדי להסיר, שוב, את האיום האיראני. גם מלחמה זו הסתיימה, נכון לימים אלו, ללא הישגים משמעותיים וללא מימוש מטרותיה, ובתוספת הרוגים, פצועים ומחוסרי בית חדשים בישראל.

תושבים בעוטף עזה ובצפון הארץ שפוננו או התפנו מבתיהם טרם חזרו לבתיהם וליישוביהם, נזקי המלחמה טרם תוקנו ובתים רבים עדיין עומדים הרוסים. עשרות אלפי חיילים עדיין נמצאים במילואים כבר כמעט שלוש שנים, ומיליוני אזרחים ישראלים חיים תחת איום פיזי תמידי.

כל אלו מצטרפים להרס ולחורבן של המלחמה עד כה:

1,163 הרוגים בטבח 7 באוקטובר.

251 חטופים שהופקרו בשבי במשך חודשים ארוכים ו-41 חטופים שנהרגו בשבי במקום לשוב הביתה בחיים.

1,152 חיילים נהרגו בשנתיים שחלפו מאז 7 באוקטובר 2023.

מעל 22 אלף פצועים נקלטו באגף השיקום של משרד הביטחון מאז 7 באוקטובר 2023.

מעל 6,500 בני משפחה נוספו למשפחת השכול, בהם כ-1,973 הורים שכולים, 351 אלמנות, 885 יתומים ו-3,481 אחים ואחיות שכולים.

בשנה וחצי שחלפה מאז פרסום נתונים אלו, נהרגו ונפצעו חיילים ואזרחים רבים נוספים. [למשל](#), בשנת 2025 "נוספו 174 חללים למניין הנופלים ועוד 54 נכים שנפטרו כתוצאה מנכותם והוכרו במהלך השנה כחללי מערכות ישראל".

מעבר ל**מספרים היבשים** המתפרסמים באתר משרד הביטחון, נזכיר כי ממשלת ישראל נאלמה ונעלמה ב-7 באוקטובר ובשבועות שלאחר מכן והותירה את אזרחיה לדאוג לגורלם בעצמם. אותה הפקרה נמשכה לאורך כל המלחמה כאשר ממשלת ישראל, בהובלת העומד בראשה, בחרה להפקיר את אזרחיה בשבי בעזה בשביל אותו "ניצחון מוחלט" ערטילאי שמעולם לא הגיע.

גם הטענה כי נתניהו עמד לבדו מול לחצים מבית ומחוץ היא שקרית. פרוטוקולים שנחשפו מאז פרוץ המלחמה ועדויות של בכירים מוכיחים אחרת. זאת ועוד, אותם "לחצים", הממוסגרים ככניעה ותבוסתנות במסגרת נרטיב שקרי זה, כווננו לחתימה על עסקה לשחרור החטופים מהשבי בעזה לא מתוך תבוסתנות, אלא כדי לממש את מטרת המלחמה הראשונה במעלה – השבת כל החטופים החיים בעודם בחיים. מטרה שנתניהו כשל בה.

מנת חיסון מוחלשת

"המזרח התיכון כולו השתנה מקצה לקצה, וצריך להגיד לזכותו של ראש הממשלה, שעמד כמעט לבד [...] על אפם ועל חמתם נתניהו פעל, בניגוד לדרג הצבאי, והוביל אותנו לכל ההישגים האלה" – לימור סמימיאן-דרש, "מהדורת מוצ"ש", ערוץ 14, 21.2.26.

השימוש בטקטיקה של **ציפיות בלתי אפשריות** מופיע כאן שוב, בדיוק כמו בתת הנרטיב הקודם. נתניהו הוא **הקורבן הנרדף** שפעל לבדו מול סרבנות צבאית ומאפיין **החסינות מראיות** מאפשר להאמין ללא ראיות לטענה זו. לבסוף יש כאן **השמצה והטלת דופי** בדרג הצבאי שלכאורה, לפי הנרטיב, התנגד לתוכנית של נתניהו לשינוי המזרח התיכון, הפריע לו לפעול וטעה בגדול.

1. נתניהו החזיר את כל החטופים

אזהרה

מיד עם השבת גופתו של החטוף האחרון שהוחזק בשבי, רן גואילי, פצחו נתניהו, שריו ותומכיו בקמפיין מניפולטיבי ושקרי שלפיו ראש הממשלה הצליח "להחזיר את כל החטופים". מטרת נרטיב שקרי זה, מעבר לשכתוב ההיסטוריה לטובתו, היא לנקות אותו מהאשם שדבק בו במהלך המלחמה כמי שהפקיר בפועל את החטופים בשבי בעזה שוב ושוב.

הפרכה

251 אזרחים וחיילים, בהם תינוקות, ילדים, נערות וקשישים, נחטפו לרצועת עזה במהלך מתקפת הטרור הרצחנית. הם הצטרפו לארבעת האזרחים והחיילים שנחטפו בידי חמאס בשנים שקדמו לטבח 7 באוקטובר. 41 חטופים וחטופות נרצחו על ידי שוביהם או נהרגו מאש צה"לית, ועשרות אזרחי ישראל הופקרו לחודשים רבים, עד שנתיים שלמות, בשבי.

החטופים הופקרו פעמיים – ראשית עת נחטפו לעזה ושנית כאשר ראש הממשלה, שהיה יכול להחזיר את כולם בחיים כבר בתחילת המלחמה, בחר להשאירם בשבי כדי שהמלחמה בעזה לא תיגמר, הממשלה לא תתפרק ושלב הבדיקות והחקירות על הדרך לטבח לא יחל.

נתניהו הוא מי שטרפד באופן עקבי כל סיכוי לעסקה כוללת. אוסף של תחקירים עיתונאיים מהארץ ומחו"ל, עדויות מתוככי צוות המשא ומתן, והסברים מפי הגורמים הבכירים ביותר במערכת הבטחונית והמדינית הצביעו על נתניהו כגורם הראשי שתקע את המגעים להחזרת החטופים וסיכל את העסקאות להחזרתם. על פי רבות מהעדויות, הוא עשה זאת משיקולים פוליטיים ואישיים.

בר שם-אור מ"זמן אמת" בכאן 11 חשף בתחקירו "[להכות במטה](#)" כיצד ממשלת ישראל והעומד בראשה פעלו לפירוק מטה משפחות החטופים במטרה להשתיק את ההתנגדות לממשלה: צביעת המאבק למען השבת חטופים כקמפיין פוליטי שנועד להפיל נתניהו, הקמת "פורום תקווה" ואף איומים ישירים ועקיפים על משפחות חטופים. נתניהו לא חיבק את משפחות החטופים, אלא תקף אותן. הוא לא החזיר את החטופים, אלא הפקיר אותם.

כך למשל [נחשף](#) כי "השיחה הראשונה מלשכת נתניהו למטה מתקבלת רק ב-15 באוקטובר: הם מתבקשים לשלוח נציגי משפחות לפגישה עם ראש הממשלה באותו היום. אלא שלפגישה מצטרפים במפתיע שלושה בני משפחות חטופים שאינן מאוגדות במטה, באמצעות איש הקשר

שמואל מידד (זנגי), מנכ"ל ארגון הימין הקיצוני 'חוננו'. המשותף לאותן משפחות, שיהפכו בהמשך ל'פורום תקווה', הוא שהן גרות בגדה המערבית".

עוד נחשף בתחקיר כיצד באופן עקבי, מתחילת דרכו של מטה המשפחות, ספגו משפחות החטופים אזהרות ואפילו איומים מחברי כנסת ושרים בגלל מאבקן הציבורי. בפגישות של נציגי מטה המשפחות עם שרים ונציגי ממשלה שונים הם שמעו מכולם את אותו המסר: הביקורת שלהם על הממשלה רק מזיקה להם וליקיריהם המוחזקים בשבי, כדאי להם להנמיך פרופיל.

שורד השבי רום ברסלבסקי העיד בראיון בתוכנית "הצינור" של רשת 13 על **שנתיים של שבי, רעב, התעללות ואובדן תקווה ורצון לחיות**. הוא תיאר את האמת הכואבת על ראש הממשלה נתניהו שפועל ללא לאות כדי להסתיר ולטייח משום שהוא ויתר החטופים הופקרו במשך שנתיים שלמות.

באוגוסט האחרון **שודר** בחדשות 13 "תחקיר עסקאות החטופים" של רביב דרוקר ונריה קראוס. התחקיר הציג, שלב אחר שלב, כיצד מתחילת המלחמה ועד היום טירפד נתניהו הזדמנויות להחזרת החטופים, למרות שלל המתווים שנכתבו בהתאם לאינטרס הישראלי, תוך שהוא מתכחש, מסכל או מפר הצעות והסכמים שהוא עצמו ניסח או אישר.

הסכם לשחרור כל החטופים תמורת סיום הלחימה היה מונח על השולחן מן הרגע הראשון, כך לפי עדויות של גורמים בכירים בישראל, בקטאר ובארצות-הברית. אלא שסיום הלחימה לא היה מקובל על שותפיו הפוליטיים של נתניהו מהימין הקיצוני, סיעות הציונות-הדתית ועוצמה-יהודית. התפרקות הקואליציה, כך לפי כל הסקרים, ובאופן עקבי, היתה מובילה להפסד של נתניהו בבחירות ומאלצת אותו להתמודד עם אישומיו הפליליים כאחד האדם ולעמוד מול ועדת חקירה ממלכתית. קורבנות מיידים של הסרבנות הפוליטית של נתניהו לעסקה היו האזרחים הישראלים שהוחזקו בשבי ברצועת עזה.

בסוף 2024 כפה הנשיא טראמפ על נתניהו עסקה כוללת לשחרור החטופים, וזו נכנסה לתוקף ב-19.1.2025. העסקה חולקה לשלבים. השלב השני שלה נועד להחזיר לשטח ישראל את כל החטופים הנותרים – ולסיים את המלחמה. ואולם, ביום שבו אמור היה להיפתח המשא ומתן על השלב השני הפר נתניהו באופן חד-צדדי את הסכם הפסקת האש, הורה לצה"ל לחזור ללחימה ופוצץ את העסקה.

בספטמבר 2025, מול טראמפ ההולך ומתקרב לקטארים מצד אחד, ופרשיות קטארגייט בלשכת ראש הממשלה מהצד השני, נתניהו הנואש לקח הימור מסוכן: הוא הורה על תקיפת בכירי חמאס בדוחא, בירת קטאר, בעת שהתכנסו כדי לדון בהצעה האמריקאית לעסקה כוללת שהונחה על

השולחן רק יומיים קודם לכן. נתניהו הורה לחסל את נציגי החמאס לפני שהספיקו להשיב להצעה.

ההימור נכשל. לא משום שהתקיפה החמיצה כליל את היעד ולא פגעה באף אחד מראשי ארגון הטרור, אלא משום שהיא הגבירה עוד יותר את הלחץ הקטארי לסיום המלחמה והעניקה לטראמפ את המנוף האחרון שסייע לכפות על נתניהו הסכם – כולל התנצלות משפילה בפני הקטארים. נתניהו נאלץ להסכים להצעה שדחה במשך שנתיים מול לחץ אמריקאי חסר תקדים ובידוד בינלאומי שנבע מההרס וההרג חסרי התקדים בעזה.

גם כשאזרחי ישראל יצאו בהמוניהם לרחובות כדי להבהיר לראש הממשלה שלהם שהניצחון המוחלט מבחינתם הוא להציל את אחינו ואחיותינו משבי של ארגון טרור אכזרי, הוא סירב להקשיב. במקום זאת, הוא תדרך נגד המפגינים ונגד משפחות החטופים, שלח את שופרותיו לתייג אותם כמי שרק מעוניינים "להפיל" אותו, ובשיא הציניות – להשתיק אותם בטענות כזב כאילו הם מזיקים למשא ומתן, בזמן שהוא עצמו מטרפד אותו בכל כוחו.

איך הצליח נתניהו לעשות זאת שוב ושוב, כולל פיצוץ עסקת החטופים האחרונה בעודה בעיצומה, ובזמן שהציבור הישראלי נותר כל העת בעלטה ומשוכנע שחמאס הוא סרבן העסקאות הבלעדי? התשובה שסיפק דרוקר ברורה: בזכות התקשורת ששירתה את נתניהו וממשלתו, הסתירה את האמת ברגעי המפתח ודיבררה את הספינים של השלטון בצמתי ההכרעה.

תקופת הבחירות מספקת לתקשורת הישראלית אפשרות של תיקון. אחרי שבמשך שנתיים של מלחמה כשלה העיתונות בפקוח על השלטון והתנהלותו, ולא מילאה כראוי את תפקידה כרשות הרביעית של הדמוקרטיה וכמשרתת ציבור, כעת יש ביכולתה לבצע את תפקידה ולפעול כשומרת סף שתחצוץ בין הנרטיבים השקריים של פוליטיקאים ודמויות ציבוריות לבין הציבור.

הצגת נרטיבים אלו כשקריים, הפרכתם ופירוק מפת האינטרסים העומדת מאחורי הפצתם היא הדרך היעילה והראויה ביותר להתמודד עם נרטיבים שקריים אלו, במקום להדהדם.

מנת חיסון מוחלשת

"אני כן רוצה לומר משהו על הספר 'מר הפקרה', שמחנה קפלן פרסם והפיץ בכל מיני מקומות, אותה עלילת דיבה שהדביקו לראש הממשלה נתניהו. הבן אדם הזה החזיר את כל החטופים החיים, כמעט את כל החללים, החזיר את הדר גולדין, איך אפשר להעליל עלילת דם על ראש הממשלה בהקשר הזה, זה פשוט חוצפה" – משה כהן-אליה, "הפטריזטים", ערוץ 14, 9.11.2025.

נרטיב זה מציג שוב **ציפיות בלתי אפשריות** בכך שמטרת החזרת החטופים השתנתה תדיר במהלך המלחמה בהתאם לרצון הדרג המדיני וכדי לטשטש את הכשלונות שלו. נרטיב זה **משמיץ**

ומטיל דופי בכל מי שטוען את הטענה הנכונה והאמיתית - נתניהו לא החזיר את כל החטופים החיים, להיפך, הוא החזיר כמה עשרות מהם שהיו חיים בשקית. כיוון שנרטיב זה מפומפם ללא סוף, ניתן להבין כי גם **חסינות מראיות** מאפיינת אותו שכן העובדות מדברות בעד עצמן.

המלצות (לנרטיב העל של שכתוב ההיסטוריה)

בכל ראיון עם דובר ממשלה על המלחמה - להחזיק רשימת הצהרות מקוריות מאוקטובר 2023 ולהציג אותן מול הטענות הנוכחיות. זה הכלי החזק ביותר נגד הסטת רף, כלומר נגד שינוי המדד להצלחה במלחמה תוך כדי תנועה.

לא לאמץ טרמינולוגיה מחודשת ("מלחמת התקומה", "אירוע 7 באוקטובר") ללא דיון מפורש על משמעותה.

בהיעדר ועדת חקירה ממלכתית - להבהיר בכל סיקור שכל טענה היא טענה פוליטית שאינה מבוססת.

לא לאפשר שכתוב של היסטוריה מתועדת - למשל, לא להדהד את הטענה של נתניהו שלפיה הוא "החזיר את כל החטופים", אלא להפריך אותה בסיוע התחקירים והממצאים שפורסמו עד כה.

לא לפרסם פרוטוקולים חלקיים בלי לציין במפורש שהם חלקיים, ואת זהות הגורם שבחר את הקטעים המצוטטים.

נרטיב שקרי מס' 6: קונספירציית ה"דיפ סטייט"

אזהרה

במהלך תקופת הבחירות אנו צפויים להיתקל בטענה שמערכות המשפט, הצבא, המודיעין, המשטרה, התקשורת, החברה האזרחית והאקדמיה פועלים בתיאום נסתר נגד נתניהו, הליכוד והמפלגות התומכות בו. נרטיב זה מבוסס על תיאוריית קונספירציה עולמית שתפסה אחיזה גם בישראל, ולפיה שלטון צללים מונע מהממשלה לפעול ולשלוט, מנהל במקומה את המדינה וחותר תחתיה על מנת לבצר את כוחו. מדובר ב"קונספירציית על", כזו שממנה או בהשראתה מתפצלות תיאוריות קשר אחרות, כמו למשל זו של "תפירת התיקים", לפיה קיים קשר כולל של מאות אלפי אנשים הנמנים על ה"דיפ סטייט" שהמציאו תיקים פליליים לנתניהו.

בגרסה של קונספירציה זו המקודמת על ידי תומכיו של נתניהו, הימין הוא אך ורק נתניהו. כשהיא מקודמת על ידי גורמים אחרים בימין הקיצוני, ה"דיפ סטייט" פועל נגד העם האמיתי והיהדות האמיתית.

ה"דיפ סטייט" כולל את מערכת המשפט ואכיפת החוק (בג"ץ, השופטים, הפרקליטות, היועצים המשפטיים לממשלה, הפרקליטות הצבאית, מח"ש); את התקשורת וכל העיתונאים (למעט אלה המדברים את מסרי מפיצי הקונספירציה); מערכת הביטחון (צה"ל ואמ"ן, השב"כ, משטרת ישראל); האקדמיה; ארגוני חברה אזרחית; פעילים פוליטיים; מורים וכל מוקד כוח או סמכות אחר. על ה"דיפ סטייט" נמנים כל מי שמאתגרים את מפיץ הקונספירציה, ולא נכללים בה כל מי שמקבלים את מרותו ללא עוררין. אי-לכך, גופים ואישים שונים יכולים לצאת או להיכנס לרשימה השחורה באופן שרירותי וללא אזהרה.

כך למשל נבנתה קונספירציית "תפירת התיקים" כדרך להתמודדות עם החשדות ואחר-כך האישומים הפליליים נגד נתניהו, מבלי להידרש לפרטי החשדות והאישומים. כמו קונספירציות אחרות, גם זו נתמכת וקשורה לקונספירציות ונרטיבים שקריים אחרים, כמו זה של "נתניהו מעל לחוק".

בהקשר של הבחירות, נרטיב זה נועד לצבוע מועמדים ומפלגות כמי שמעוניינים להשתלט על המדינה באופן לא דמוקרטי, או לנצל את המשחק הדמוקרטי באופן זדוני. בהקשר של הבחירות הקרובות, מטרת נרטיב זה היא הצגת מפלגות האופוזיציה הנוכחית, המשתרעות לרוחב הקשת הפוליטית, כשותפות ל"דיפ סטייט" זדוני, לא לגיטימיות ומסוכנות.

כלים לזיהוי

הבסיס של נרטיב זה הוא היותו **קונספירטיבי**, ואכן ניתן לזהות בו את כל מאפייני החשיבה הקונספירטיבית. הוא **חסין מראיות** ומייחס **כוונת זדון חשאית ומתואמת** לקבוצה ענקית של דמויות ומוסדות. הנרטיב מבוסס על **השמצה והטלת דופי** במוסדות, משרתי ציבור, פעילים ואנשי מקצוע במקום להתייחס לאירוע או נושא מסוים והצגת **השלטון כקורבן נרדף**.

נרטיב זה יופיע בגרסאות קונקרטיות מגוונות, אך המבנה שלו תמיד יהיה זהה וקל לזיהוי כתיאוריית קונספירציה מניפולטיבית.

הפרכה

כפי שמוסבר בהקדמה, מאפיין מרכזי של חשיבה קונספירטיבית הוא "חסינות מראיות", כלומר הקונספירציה לא מתפרקת אם מוצגות לה ראיות נגדיות כיוון שכל ראיה כזו נתפסת כחלק מהקונספירציה עצמה. אתגר זה הופך את ההתמודדות עם הפצה של תיאוריות קונספירציה והשלכותיה למאתגרת במיוחד.

מול קונספירציית על זו יש לציין בפשטות כי מעולם לא הוצגו או נמצאו ראיות לקשר מאורגן, מתואם, חשאי וזדוני מסוג זה בין מועמדים לבחירות, מוסדות ומנגנוני המדינה והפקידות השונים, כמו גם לתקשורת או לבכירי המערכת הביטחונית או המשפטית.

הדרך היעילה לחשיפת אמירה כטענה קונספירטיבית, היא באמצעות ההצבעה על סימני הזיהוי של חשיבה קונספירטיבית: ייחוס של כוונת זדון, תיאום חשאי, חשד מוגזם וחסינות מראיות.

מנת חיסון מוחלטת

"היועמ"שית היא רק חלק מזרועות ה'דיפ סטייט' שעשו הכל, משפטני השמאל, להעביר את הכוח מהעם ונבחריו לידי הפקידות ומשפטני השמאל, וזה הגיע למצב כזה שהיום אנחנו חיים במדינה שהגוף העליון לקבלת החלטות הוא בג"ץ, שהוא גוף שאינו נבחר" – עו"ד שי גלילי, מבקר הליכוד, "חדשות הלילה", ערוץ 14, 23.2.2026

זו דוגמה אופיינית שבה ניתן לזהות את מאפייני **החשיבה הקונספירטיבית**. השלטון הנבחר הוא **קורבן נרדף** של מוסדות מדינה, במקרה זה מערכת המשפט, שפועלת ב**תיאום ובחשאי** עם **גורמים ומוסדות עלומים** אחרים (חלק מזרועות ה'דיפ סטייט') מתוך **כוונת זדון** להשתלט על השלטון ועל המדינה. ניתן לזהות כאן גם מאפיין של **השמצה והטלת דופי**, כאשר במקום להתייחס לעניין שעומד לדיון תוקפים את מקור המידע (מערכת המשפט כולה).

המלצות

- במהלך שידור, כשדובר טוען לקיומם של "דיפ סטייט", "תפירת תיקים" או "אכיפה בררנית" – לבקש בשאלת המשך הוכחה ספציפית. אין לקבל אמירה כללית כמובנת מאליה.
- להבחין בסיקור בין ביקורת לגיטימית ומנומקת על מוסד או דמות ספציפית, לבין הצגתם כמערכת מתואמת וזדונית (קונספירציה).
- בכל הופעה של הנרטיב יש להזכיר את הקונספירציות שכבר הופרכו (כמו למשל עלילת "המרגל מהדרום") במטרה להראות כי מדובר בדפוס עקבי.
- להימנע ממסגור אמירות כוללניות ("הציבור מאמין שמשפט נתניהו מוטה") כעובדה – זהו מסגור שמטמיע את הקונספירציה במקום לפרק אותה.

נרטיב שקרי מס' 7: התקשורת בוגדנית ומוטה פוליטית

אזהרה

נרטיב זה מכוןן ישירות אליכם ואליכן, אנשי וכלי התקשורת, והוא הקשה ביותר לחיסון, כיוון שכל ניסיון להפריך אותו מתפרש כהוכחה לנכונותו. מטרתו היא ערעור אמון הציבור בכלי התקשורת ועיתונאים שאינם גופי תעמולה פוליטיים במסווה.

נרטיב זה יכול מתקפה שקרית נגד כלי תקשורת בטענה כי הם שקרנים, מסיתים, "שמאלנים" ובוגדים, שכל מטרתם היא לקשור קשר נגד מועמד או מפלגה מסויימים, וכי האמת נמצאת רק אצל פלטפורמות ואנשי תקשורת המזוהים עם אותם מועמד או מפלגה. הוא כולל קריאות לחרם והסתה לאלימות.

דה-לגיטימציה לתקשורת חיונית למאמץ הכולל של תעמולה שקרית, כיוון שהתקשורת היא מי שתפקידה הוא לחשוף את המניפולציות עליהן היא נשענת. נרטיב זה גם מערער את עצם היכולת לקיים בחירות הוגנות הנשענות על מידע מושכל שמקבלים האזרחים על ידי העיתונות.

כלים לזיהוי

סימן לזיהוי נרטיב זה הוא האופי הכוללני (**הכללה חפוזה**) של **הטלת הדופי**, בערוצים שלמים או אף בתקשורת, לרוב ללא עילה ספציפית. לצד זאת נראה הטלת דופי דווקא בעיתונאים ספציפיים - כשהמשותף להם יהיה פרסומים ביקורתיים על מועמד או מפלגה מסויימים. זאת בניגוד לביקורת לגיטימית על כתבה או אמירה מסוימת.

בנוסף נראה טקטיקה של **בחירה סלקטיבית** בדוגמאות בודדות ללא הקשר, או תוך התעלמות מנתונים סטטיסטיים סותרים, וכן יצירת **קישור** חד בין "תקשורת פטריוטית" (של ישראל) לבין "תקשורת בוגדנית" (לא של ישראל).

בעוד שנרטיב זה ימיו כימיה של התקשורת, בעידן הנוכחי, בו ישנה נוכחות דומיננטית של פלטפורמות תעמולה המשתמשות בחזות וברטוריקה של כלי תקשורת, נראה גם שימוש ציני בביקורת עליהן כמנוף למתקפות.

ניתן לזהות נרטיב מניפולטיבי זה גם באמצעות טקטיקת **טרולינג**, טענות שנאמרות במטרה לעורר תגובה רגשית. המתקפה המבנית והגורפת על התקשורת נועדה לייצר פחד והרתעה בקרב כלי ואנשי התקשורת ולגרום לאפקט מצנן בכל הנוגע לסיקור ביקורתי של מועמדים ומפלגות המפעילים את המתקפה.

מנת חיסון מוחלשת

"הם חבורה של שקרנים, שבאמת כל הרעיון שלהם זה לפצל, לסכסך ולהרעיל. הבנת למה אסור לראות חדשות בשישי בערב? ינון מגל, "הפטריטים", ערוץ 14.

הציטוט הזה מציג **השמצה והטלת דופי** בכל הערוצים והעיתונאים באופן **גורף ומכליל** (פרט לפלטפורמת התעמולה המתחזה), במקום ביקורת על פרסום מסוים או אמירה מסוימת. ניתן לזהות כאן **מאפיינים קונספירטיביים** לפיהם יש לתקשורת **מטרה חשאית** "לפלג ולהרעיל" את הציבור מתוך **כוונת זדון**, טענה שאינה מבוססת על נתונים ומידע. והמאפיין הבולט כאן הוא **הקיטוב** שאמירה זו מנסה לייצר בין "התקשורת האמיתית" (ערוץ 14) לבין "ערוצי התרעלה" (התקשורת האמיתית...).

ההפרכה

ביקורת על פוליטיקאים ובוודאי כאלו הנמצאים בשלטון, אינה בוגדנות אלא תפקידה המרכזי של תקשורת במדינה דמוקרטית, שהיא בפני עצמה חלק בלתי נפרד מהמוסדות המאפשרים את קיומה של דמוקרטיה. תיוגה של ביקורת כזו כ"חמיצות", "תרעלה" או "מסע ציד" היא ניסיון של דמויות ציבוריות להדוף ביקורת כזו במקום להתמודד עימה. הניסיון להציג כרדיפה פוליטית נובע מאינטרס פוליטי מובהק של נבחרי הציבור להיות חפים מביקורת ופיקוח ציבוריים.

בנוסף, באופן ספציפי, הטענות להטייה פוליטית של התקשורת, ובוודאי ל"קשירת קשר", ככל שהן באות מצד נתניהו, הליכוד או צבר המפלגות התומכות בהם, הינן מופרכות. מאחר שנתניהו והליכוד נמצאים בשלטון מאז 2009 (למעט שנה וחצי), הרי ש"הטיית המקורות" ו"הטיית הבעלים" בתקשורת נוטה באופן טבעי לצידם, בשל אחיזתם במקורות המידע ושליטתם ברגולציה. כלי תקשורת מרכזיים, כמו קבוצת "ישראל היום", מזוהה עם הימין, ואחרים, כמו הערוצים 12 וכאן 11, מחזיקים בתפקידים בכירים עיתונאים ופאנליסטים המזוהים עם נתניהו.

בדיקות שביצעה "העין השביעית" בשנים האחרונות הראו שוב ושוב כיצד התקשורת המרכזית - לא ערוצי התעמולה המסורים ממילא לדפי המסרים של הממשלה - מאמצת את הנרטיבים של נתניהו ומשרתת אותו, במיוחד בצמתי הכרעה. כך [הסיקור החדשותי](#) של מלחמת "חרבות ברזל", שבמסגרתו מהדורות החדשות המרכזיות בערוצי הטלוויזיה [הפיצו נרטיבים שקריים ומהונדסים](#)

שהוגשו להם על-ידי [בעלי אינטרס שונים](#) - [מדוברי לשכת ראש הממשלה](#) ועד "[בכירים](#)" [עלומי שם](#).

הנרטיבים שקודמו כוללים את "אנחנו פסע מעסקת חטופים", "חמאס הוא הסרבן לעסקאות החטופים", "רק לחץ צבאי יציל את החטופים", "אין חפים מפשע בעזה", "אין רעב ומשבר הומניטרי בעזה", "ציר פילדלפי הוא סלע קיומנו", "אסור לצאת מציר נצרים", "אנחנו בשלב הכרעת חמאס" ועוד.

ערוצי הטלוויזיה, המהווים בישראל את מקור צריכת החדשות העיקרי, גם שיתפו פעולה באופן כמעט מלא עם דרישת נתניהו להפקיע מדי פעם את הפריים-טיים החדשותי, לקטוע את מהדורת החדשות ולשדר הצהרות שלו, לעיתים מוקלטות מראש, זאת בזמן שהוא מחרים אותם כבר למעלה מחמש שנים, מסרב להעניק ראיונות עיתונאיים ומקיים מסיבות עיתונאיים לעיתים נדירות - שגם בהן ניתנת הזכות לשאול מספר שאלות בודדות בלבד.

בנוסף, בדיקות [שפורסמו באתר "העין השביעית"](#) העלו כי באופן עקבי קואליציית נתניהו מקבלת ייצוג עודף על פני מפלגות האופוזיציה, יותר מחלקם היחסי בכנסת הנוכחית והרבה יותר מכוחם לפי הסקרים בשלוש השנים האחרונות. כך, בדיקה שנערכה לאורך שלושה חודשים וחצי בשנת 2026 העלתה כי כל ערוצי החדשות, 11, 12 ו-13, כמו גם תחנות הרדיו הציבוריות כאן רשת ב' וגלי צה"ל, העניקו לנציגי הקואליציה 68% מדקות השידור וזמן המסך, לעומת 32% בלבד לנציגי האופוזיציה והמתמודדים החדשים בבחירות מגוש "מתנגדי נתניהו".

המלצות

לא להתגונן בכל הופעה - זה מזין את הנרטיב. במקום זאת, להציג עבודה עיתונאית איכותית בעקביות.

בכל פעם שדובר תוקף את "התקשורת" באופן כללי - לבקש דוגמה ספציפית, ולתקן אם הדוגמה אינה מדויקת.

להימנע מהזמנת פאנליסטים שמשתמשים באופן שיטתי בלשון שמשקפת דה-לגיטימציה לתקשורת. זו אינה "הצגת עמדות שונות" - זה מתן במה לתקיפה מבנית.

שקיפות ביחס לשגיאות עיתונאיות - הודאה בטעות ספציפית מחזקת את האמינות הכוללת ומקטינה את כוחן של הכללות.

נרטיב שקרי מס' 8: השד העדתי ומלחמת דת

אזהרה

לפי נרטיב זה, מפלגות השמאל והמרכז מייצגות את האליטה האשכנזית והחילונית השואפת לדכא את המזרחים והדתיים בישראל ולפגוע בצביונה המסורתי והיהודי. הנרטיב נשען על גישת פוליטיקת הזהויות, שלפיה הזהות האתנית, העדתית, הדתית וכיוצא באלו של המועמד ומפלגתו מגדירה אותו ומכתיבה את התנהלותו.

בהקשר הישראלי, נרטיב שקרי זה מקדם טענה שלפיה האליטה האשכנזית-חילונית שולטת במדינה במטרה לעצב אותה מחדש בדמותה ולהדיר ולדכא כל מי שאינו חלק ממנה.

נרטיב זה ישמש בתקופת הבחירות לסימון מועמדים ומפלגות כחברי אותה אליטה והצגתם לציבור הישראלי כמי שמטרתם דיכוי מזרחים ויהודים דתיים אורתודוקסיים ומלחמה בדת היהודית האורתודוקסית.

נרטיב זה יופנה גם נגד פוליטיקאים מזרחים ודתיים אורתודוקסים, בטענה כי הם "אידיויטים שימושיים" של האליטה ומי שמנסים לשפר את מעמדם באמצעות חבירה אליה.

מטבע הדברים, נרטיב זה יופנה בעיקר נגד מפלגות האופוזיציה הנוכחית, במטרה לעשות להן דה-לגיטימציה.

כלים לזיהוי

בתקופת הבחירות הקרובה ניתקל בניסיון שיטתי ליצור **קישור** חד בין אשכנזים למזרחיים ובין מזרחיים "אמיתיים" לבין מזרחיים "מזויפים" (בהם נבחין על פי התנגדותם למועמד פוליטי ספציפי). נזהה **השמצה והטלת דופי** במזרחי תומך שמאל או מתנגד לממשלת נתניהו ("סיפורה של שפחה", "אידיוט שימושי"), וכן **מניפולציה רגשית** שמבוססת על ניצול כאב היסטורי אמיתי של אפליה ועידוד זעם מוסרי, לצד ניסיון לייצר פחד מאשכנזים חילונים ש"פרקו את היהדות בישראל".

נרטיב זה מבוסס על **כשלים לוגיים ורטוריים** שבראשם **הכללה חפזה** של שתי קבוצות על בסיס מוצאן, **שימוש במומחים מזויפים או בלתי רלבנטיים** לביסוס הנרטיב, הצגת **דיכטומיה מזויפת** שלפיה לא ניתן להיות גם מזרחי וגם מתנגד ממשלה ושימוש ב**תיאוריות קונספירציה**,

במקרה זה קונספירציות ה"דיפ סטייט" שלפיה האשכנזים הם חלק מאותה קבוצה סודית ומתואמת שמבקשת לשלוט במדינה מהמחשכים. תיאוריית הקונספירציה מעלה **חשד מוגזם** ומייחסת כוונת זדון ל"אשכנזים", כי "**משהו חייב להיות לא בסדר**". ככל קונספירציה, גם היא **חסינה מפני ראיות. דמות הקורבן** העומדת במרכז היא המזרחי או היהודי-האורתודוקסי הנרדף.

הפרכה

אין עוררין על כך שבישראל קיימת אפליה מובנית כלפי בני עדות המזרח, אפליה שהחלה עם קום המדינה והיתה בוטה מאוד בעברה, ולמרות שינויים ותמורות רבים עדיין קיימת בחברה הישראלית. ואולם, המסקנה המומצאת שלפיה אפליה זו קיימת היום ביתר שאת מתוך רצון מחודש של האליטה האשכנזית והחילונית להשתלט על מוקדי הכוח וקבלת ההחלטות במדינה, במטרה להדיר מזרחיים ומסורתיים ולפרק את המדינה היהודית, הינה משוללת כל יסוד.

בדומה לעלילה על ה"דיפ סטייט", את תיאוריית הקונספירציה הזו ניתן להפריך באמצעות הצבעה על כך שהיא לא נתמכת בראיות, והגדרתה באופן ברור ככזו: קונספירציה.

מופרכותו של נרטיב זה קלה במיוחד לזיהוי כאשר המדבררים שלו הם עצמם אשכנזים בני האליטה לכאורה, ולחלופין באמצעות המתקפה המתוזמרת על מזרחים שמעזים לערער על השקר.

מנת חיסון מוחלשת

"צריך להבין, כל מי שמסתכל על המחאה הזאת של קפלן רואה מחאה מעמדית, עדתית, שכל מי שהוא מזרחי נתפס שם כחשוד. ותמיד יש להם את המזרחיים השימושיים כמו נעמה לזימי, שהם אלה שיעשו את העבודה השחורה". משה כהן אליה, "המהדורה המרכזית", ערוץ 14, 4.2.2026

כאן ניתן לזהות בקלות את השימוש בטכניקה של **קיטוב** (מחאה עדתית), **השמצה והטלת דופי** (המזרחים השימושיים) ושימוש ב**מניפולציה רגשית** המנצלת את הכאב שגרמה אפליית המזרחים בישראל לשם תקיפת צד פוליטי מסוים. לכך מתווספים **מאפיינים קונספירטיביים** כמו **דמות המזרחי הנרדף** וייחוס **חשד וכוונת זדון** לפעילי מחאה נגד הממשלה.

המלצות

להקפיד לנהל דיונים ענייניים על האג'נדה האידיאולוגית, הפוליטית, הכלכלית והחברתית שכל מפלגה ומועמד מציעים, על עשייתם בעבר ועל תוכניות העשייה שלהם לעתיד, ולא על מוצאם או עדתם.

כאשר דובר משתמש במונחים כמו "מזרחים שימושיים" או "סיפורה של שפחה" – לסמן זאת במפורש כשפה שנועדה לבצע דה-לגיטימציה, ולא כביקורת.

להבטיח שיש בפאנלים מזרחים מכל הקשת הפוליטית – לא להפוך את ה"מזרחי" למייצג של עמדה אחת בלבד.

להימנע מהזמנת פאנליסטים אשכנזים המדברים בשם הציבור המזרחי. זה משחק לידי הנרטיב של "המזרחי השימושי".

להבחין בבירור בין הניתוח ההיסטורי לבין השימוש הפוליטי הנוכחי בו.

בדומה לכל תיאוריית קונספירציה, תפקידה של התקשורת הוא להפריכה ולחשוף את האמת מאחוריה.

נרטיב שקרי מס' 9: לאומנות אלימה היא "של ישראל"

אזהרה

בתקופת הבחירות הקרובה ניתקל בנרטיב שלפיו קריאות לביצוע פשעי מלחמה והסתה לאלימות הן עמדה לגיטימית ואף רצויה של "הצד הישראלי" במדינה.

מאז טבח ה-7 באוקטובר נפוץ בישראל "שיח נקמה", שהתאפיין בהסתה לאלימות ולביצוע פשעי מלחמה בעזה ונגד פלסטינים ככלל. שיח זה, שתפס מקום בציבוריות הישראלית למרות שאינו מוסרי ואינו חוקי, יצר גם הפרדה בין "הישראלי הנכון", שחושב ש"אין חפים מפשע בעזה וצריך לשטח אותה", לבין השמאלנים ההזויים שלא חושבים כך.

על-פי נרטיב זה, מי שמתנגד לפשעי מלחמה מוקע ומוצג כבוגד המעדיף את חיי האויב על פני חיי ילדינו. הפרדה מומצאת ומניפולטיבית זו מציגה לציבור אילו מועמדים ומפלגות (בין היתר) הם "של ישראל", כלומר דואגים למדינת ישראל ובטחון אזרחיה, ואילו מהם "לא של ישראל", כלומר דואגים לתדמית של ישראל בעולם או לזכויות אדם ולקיום החוק יותר מאשר לעתיד המדינה, בטחונה ובטחון חייליה.

נרטיב זה מכוון להעלאת רמת השנאה והגזענות בשיח הציבורי בישראל, ומתחבר גם לנרטיב הדה-לגיטימציה לערביי ישראל, שסומנו כאויב מבית מעצם היותם ערבים, וגם לנרטיב הדה-לגיטימציה למועמדים ומפלגות המסומנים כ"לא של ישראל" – כלומר בוגדים.

כלים לזיהוי

נרטיב זה מבוסס על **דיכטומיה מזויפת** בין אלו ש"בעד הציבור הישראלי" לבין אלו ש"נאמנים לחוק הבינלאומי, זכויות אדם ומוסר", כאשר בפועל אין סתירה בין השניים ופטריוטיות ישראלית אינה נוגדת תמיכה בקיום החוק והמוסר אלא בדיוק להיפך. על בסיס דיכטומיה מזויפת זו מוצג **קייטוב** חריף בין מי שהוא "של ישראל" לבין מי שהוא "לא של ישראל" ונעשית **מניפולציה רגשית** ככאב שחוללו טבח 7 באוקטובר והמלחמה כדי להכשיר אמירות אלימות, מסיתות ולא חוקיות.

הפרכה

הסתה לאלימות ופשעי מלחמה אינה "של ישראל". הסתה כזו אינה מנוגדת רק למוסר ולרגש האנושיים אלא גם לחוק הישראלי ולקוד האתי של צה"ל, שבמסגרת נרטיב שקרי זה סופג גם הוא מתקפה בטענה שהוא "פרוגרסיבי" מדי ופוגע בחיילים.

לפי [חוק העונשין הישראלי](#), סעיף 144 ד2: "(א) המפרסם קריאה לעשיית מעשה אלימות או טרור, או דברי שבח, אהדה או עידוד למעשה אלימות או טרור, תמיכה בו או הזדהות עמו (בסעיף זה – פרסום מסית), ועל פי תוכנו של הפרסום המסית והנסיבות שבהן פורסם, יש אפשרות ממשית שיביא לעשיית מעשה אלימות או טרור, דינו – מאסר חמש שנים". בסעיף הבא בחוק, 144 ד3 נכתב כי "המחזיק, לשם הפצה, פרסום האסור לפי סעיף 144 ד2, דינו – מאסר שנה, והפרסום יחולט".

[מסמך "רוח צה"ל"](#), המגדיר ומעגן את הקוד האתי של צה"ל, יונק מארבעה מקורות, כך לפי הכתוב במסמך עצמו: "מסורת צה"ל ומורשת הלחימה שלו כצבא ההגנה לישראל; מסורת מדינת ישראל על עקרונותיה הדמוקרטיים, חוקיה ומוסדותיה; מסורת העם היהודי לדורותיו; ערכי מוסר אוניברסליים המבוססים על ערך האדם וכבודו".

בהמשך המסמך מוגדר כי "צה"ל וחייליו מחויבים לשמור על כבוד האדם. כל אדם הוא בעל ערך שאינו מותנה במוצא, בדת, בלאום, במין, במעמד ובתפקיד". כמו כן, תחת הערך "טוהר הנשק" מובהר כי "החייל ישתמש בנשקו ובכוחו לביצוע המשימה בלבד, אך ורק במידה הנדרשת לכך, וישמור על צלם אנוש אף בלחימה. החייל לא ישתמש בנשקו ובכוחו כדי לפגוע בבני אדם שאינם לוחמים ובשבויים, ויעשה כל שביכולתו למנוע פגיעה בחייהם, בגופם, בכבודם וברכושם".

לא ניתן לטעון שאמירות המסיתות לאלימות ופשעי מלחמה הן "של ישראל" כאשר הן מנוגדות לחקיקה ולנורמות האתיות הנהוגות בישראל. זאת ועוד, קריאות חוזרות ונשנות של הסתה לאלימות ופשעי מלחמה מצד פוליטיקאים ואנשי תקשורת גרמו נזק אדיר לתדמית של מדינת ישראל, תרמו לערעור על ריבונותה השיפוטית וחשפו ישראלים רבים למשפט וענישה על פי הדין הבינלאומי.

כתוצאה מכך, בין היתר, דרום-אפריקה הגישה תלונה נגד ישראל לבית הדין הגבוה לצדק בהאג על פשעי מלחמה בעזה, נגד ראש הממשלה נתניהו ושר הביטחון לשעבר יואב גלנט הוצאו צווי מעצר בינלאומיים, וישראלים רבים חוששים להיעצר בעת ביקור במדינות אחרות.

במציאות, מי שפוגעים במדינת ישראל ומסכנים את בטחונה הם מפילי ההסתה לאלימות ופשעי מלחמה, ולא המתנגדים לכך.

מנת חיסון מוחלשת

"האירוע הזה הוא תקלה ערכית חמורה, ולא של החייל. מי שהיה צריך לשבור את אנדרטת הטרור הזאת זה לא חייל בודד, אלא צה"ל הגדול. לא פטיש חמש קילו, אלא D9. ואז צה"ל התגאה בהשמדת תשתיות הסתה. למה ביזוי זו סיבה להדחה? תחזירו את הלוחם ללחימה ובעיקר תחזירו את הכבוד גם ליהודה". עומר רחמים, מנכ"ל מועצת יש"ע, "הפטריזטים", ערוץ 14, 9.3.2026.

זו דוגמה אופיינית לשימוש ב**מניפולציה רגשית** של כעס על צה"ל משום שנטש כביכול חייל בודד, תוך כדי תמיכה בהתנהגות עבריינית באמצעות הצגת **דיכטומיה מזויפת וקוטב** בין החייל שהוא "של ישראל", לבין צה"ל התבוסתן.

המלצות

הסתה לאלימות אינה עמדה לגיטימית בדיון ציבורי והיא אסורה על פי החוק – אין להזמין מי שמתבטא כך לפאנלים.

בכל הופעה של אמירה כזו בשידור חי – יש להגיב מיד ולהבהיר כי אמירה כזו אינה חוקית או לגיטימית. שתיקה היא הסכמה.

בסיקור התפתחויות בינלאומיות כגון הוצאת צווי המעצר הבינלאומיים יש לחבר באופן מפורש בינם לבין "שיח הנקמה" שמפיצים דוברים שונים, בהם נציגים פוליטיים מהבכירים ביותר.

יש להימנע מניסיון לייצר איזון מזויף – אין דעה נגדית להסתה לפשעי מלחמה ואלימות, זו לא שאלה של בעד או נגד, זה פשוט לא חוקי.

נרטיב שקרי מס' 10: גניבת הבחירות

אזהרה

בחודשים שלפני הבחירות ובימים שלאחריהן ניתקל בערעור שיטתי על אמינות מנגנוני הבחירות. נרטיב שקרי זה הוא אחד הנרטיבים המסוכנים, ועם זאת הצפויים ביותר, בשנת הבחירות הנוכחית.

נרטיב זה התפרסם במיוחד לקראת הבחירות לנשיאות ארצות-הברית ב-2020, אז הוביל נשיא ארה"ב דונלד טראמפ תיאוריית קשר לפיה הבחירות צפויות להיות "מזויפות". לאחר שהפסיד לנציג המפלגה היריבה, ג'ו ביידן, הפכה הטענה לקונספירציית "גניבת הבחירות": טראמפ ובעלי בריתו טענו ללא ראיות כי מיליוני קולות זויפו, שמכונות הצבעה הוטו וכי גורמים במפלגה הדמוקרטית, בתקשורת וב"דיפ סטייט" חברו כדי למנוע ממנו ניצחון.

עשרות עתירות שהגיש המחנה הטראמפיסטי נדחו בבתי משפט, כולל בידי שופטים שמונו בידי טראמפ עצמו, ובכירים בממשלו הודו שלא נמצאו ראיות להונאה רחבת היקף. למרות זאת, הקונספירציה המשיכה להתפשט והגיעה לשיאה בהסתערות תומכי טראמפ על הקפיטול ב-6 בינואר 2021, בניסיון למנוע את אישור תוצאות הבחירות.

גם בישראל לקראת בחירות 2026 אנו צפויים לראות טענות להטיית בחירות, דיכוי הצבעה ואף זיוף של תוצאות הבחירות, שיתבססו על כמה מהנרטיבים השקריים הקודמים, ובפרט תיאוריית הקונספירציה על ה"דיפ סטייט". נרטיב זה יכלול הפצת שקרים המטילים ספק במנגנוני הבחירות השונים באמצעות הגדרתם כמוטים פוליטית או משרתים של ה"דיפ סטייט".

הצורך בפיקוח על מנגנוני הבחירות מפני הטיות וזיופים הוא צורך אמיתי וחשוב; מנגנוני הבחירות בישראל אינם חפים מביקורת. ואולם, יש הבדל בין ביקורת לגיטימית החושפת הוכחות וראיות לכשלים ופגמים במנגנונים השונים לבין תעמולה שקרית המורכבת מאמירות בלתי מבוססות שמעולם לא הוכחו.

אחד היעדים המרכזיים למתקפה תחת נרטיב זה היא ועדת הבחירות המרכזית, הגוף האחראי על טוהר הבחירות בישראל. יו"ר הוועדה הוא שופט בית המשפט העליון הממונה על ידי נשיא בית המשפט העליון, יצחק עמית, שנגדו מתנהל בשנים האחרונות קמפיין הסתה ממוקד. אנו צפויים להיתקל במופעים שונים של הנרטיב לפיו ועדת הבחירות המרכזית נשלטת על ידי מערכת המשפט, שחברה לאופוזיציה ולתקשורת כדי להפיל את שלטון "הימין האמיתי".

סנונית ראשונה של נרטיב שקרי זה כבר ראינו ב**ניסיון** של נתניהו לבטל את מינויה של עו"ד יפעת סימינובסקי לתפקיד היועצת המשפטית של ועדת הבחירות, ש**נבלם** ע"י יו"ר ועדת הבחירות, המשנה לנשיא בית המשפט העליון נעם סולברג.

הסכנה הגדולה בהפצת נרטיב שקרי זה היא הכשרת הקרקע לטענות שקריות על זיוף הבחירות בתרחיש שבו התוצאות לא יתאימו לשאיפות של מפלגה מסוימת. סכנה נוספת היא דיכוי הצבעה באמצעות ערעור האמון במנגנוני הבחירות, שהינו מרכיב מרכזי בהליך בחירות במשטר דמוקרטי.

כלים לזיהוי

נרטיב זה מבוסס על **חשיבה קונספירטיבית** המבקשת לערער על אמינותם של מוסדות עוד לפני שהטענות נגדן יכולות היו להתממש – מאפיין קונספירטיבי קלאסי שלפיו **"משהו חייב להיות לא בסדר"**.

הנרטיב הקונספירטיבי מכין את הקרקע לטענות זיוף אחרי הבחירות, על בסיס מאפיינים של **חשד מוגזם והאשמה בכוונת זדון** ללא כל הוכחה. כך למשל גם אחרי שכל העתירות של נתניהו בעניין היועצת המשפטית של ועדת הבחירות נדחו, המסר שלפיו היא לא מתאימה לתפקיד ויש לחשוד בה נותר בשיח הציבורי.

נרטיב זה מתאפיין גם ב**השמצה והטלת דופי** בדמויות מפתח במנגנונים אלו, ובמנגנונים עצמם – במקום לעסוק בעניין או מקרה ספציפיים.

ההפרכה

בניגוד לטענות בנרטיב זה, ועדת הבחירות המרכזית בישראל איננה מוטה פוליטית לאף צד. הוועדה מורכבת מנציגי כל המפלגות בכנסת, באופן יחסי לגודלן. לצד היו"ר, שהוא כאמור שופט בית המשפט העליון, מכהנים בוועדה ארבעה סגנים שהם נציגי הסיעות הגדולות בכנסת היוצאת, וחברים בה נציגים מכל סיעות הכנסת, על פי מפתח של נציג לכל ארבעה חברי כנסת (גם סיעה שאין לה ארבעה חברי כנסת מיוצגת בוועדה על ידי חבר אחד לפחות).

מנת חיסון מוחלשת

"ראש הממשלה נתניהו והליכוד נגד ועדת הבחירות המרכזית: דרישה לעצור את המכרז לתפקיד היועמ"ש בשל טענות למחטף והפרת חוק שירות המדינה [...] זאת על רקע חשש במפלגה כי לאחר עזיבתו של היועמ"ש הקודם, דין ליבנה, שכהן בתפקיד כ-13 שנים, מנסים גורמים בכירים בוועדה לשבץ לתפקיד מועמד נוח המזוהה עם מחנה השמאל, במסגרת מכרז מותאם שהתקיים

במהירות כאשר להגשת המועמדות ניתנו פחות משבועיים ימים", מוטי קסטל, ערוץ 14,
15.3.2026

דוגמה אופיינית לדברור דף מסרים פוליטי בלבוש של דיווח חדשותי, הכולל את כל מרכיבי **החשיבה הקונספירטיבית** המאפיינת נרטיב זה. כיוון שהיועץ המשפטי הקודם עזב ומונתה יועצת חדשה במקומו, ברור ש"משהו חייב להיות לא בסדר". הסנטימנט הזה מתדלק "חשש" מפני הטיית בחירות מכוונת (**חשד מוגזם וכוונת זדון**) – והאחריות מוטלת על היועצת הבלתי מוכרת והמוסד המפקח על הבחירות. כל זאת בלי להציג בדל של הוכחה לגבי שיתוף פעולה חשאי עם "מחנה השמאל" ותוך הצגת הימין כ**קורבן נרדף**. בנוסף, הכתב **משמיץ ומטיל דופי** ביועצת המשפטית החדשה ללא האשמה קונקרטית מלבד תיוג זהותני.

המלצות

יש להקפיד שהסיקור התקשורתי של נסיונות פוליטיים להטיית בחירות ככלל, וערעור האמון במנגנוני הבחירות בפרט, יציג את האינטרסים מאחורי מהלכים אלו, את בעלי האינטרס ומטרתם ואת הסכנה הגלומה בהם, כמו גם הפרכה נקודתית של כל טענה שקרית בעניין זה.

בכל מתקפה על מוסד הבחירות רצוי להזכיר את הייצוג הפוליטי המגוון בוועדת הבחירות, כדי שהציבור יבין שהטענה להטיה מוסדית מובנית יסודה בשקר.

בכל פעם שדובר מסוים טוען לזיוף, יש לבקש ראיה ספציפית. אם אין, חשוב להבהיר שהטענה שהועלתה אינה מבוססת.

ביום הבחירות ובימים שלאחר מכן יש להיערך מראש להפרכת טענות בלתי מבוססות על זיופים.

נרטיב שקרי מס' 11: אי אפשר להאמין לתוצאות הבחירות בחברה הערבית

אזהרה

לקראת יום הבחירות אנו צפויים להיתקל בקריאות לפיקוח מוגבר או מיוחד על הקלפיות ביישובים ערביים (בלבד), בטענה שהן מתאפיינות בשיעור גבוה של זיופים. נרטיב מניפולטיבי זה נועד למטרה אחת בלבד – דיכוי ההצבעה בחברה הערבית.

לקולות הערבים בישראל יש השפעה עצומה בסוגיית הרכבת הקואליציה, לטובת מפלגות השמאל והמרכז. מסיבה זו, הורדת שיעור ההצבעה בחברה הערבית תתרום לניצחון גוש הימין בבחירות.

נרטיב זה מתבסס על נרטיב קודם שתואר לעיל, של דה-לגיטימציה לנציגי הציבור הערבי בישראל ולבוחרים הערבים, ולכן אמירות מניפולטיביות וגזעניות אלו עלולות לעבור ללא התנגדות.

לא מדובר בנרטיב חדש. בבחירות אפריל 2019 הציב הליכוד עשרות מצלמות נסתרות בקלפיות ערביות, בטענה, שלא נמצא לה כל ביסוס, כי ישנה תופעה נרחבת של זיופי הצבעות בחברה הערבית. המהלך השיג את מטרתו, עורר מהומות והוביל לעיכוב הצבעה בחלק מהקלפיות. את המהלך השלים קמפיין שלטי חוצות שמקור המימון שלו נותר חשאי, שקרא להחרים את הבחירות.

בבחירות אוקטובר 2022, יממה וחצי לפני פתיחת הקלפיות, שודר בחדשות 13 [תחקיר](#) של רביב דרוקר וספי עובדיה שחשף קמפיין לדיכוי הצבעה בחברה הערבית: "כמה ימים לפני הגשת הרשימות של המפלגות לכנסת עלה ברחוב הערבי קמפיין אנונימי בשלטי חוצות שקראו: 'לא מתאחדים, לא מצביעים'. בעיני רבים זה היה קמפיין לדכא הצבעה בחברה הערבית, להוריד את שיעור ההצבעה, כי היה ברור לחלוטין שאין שום סיכוי לאיחוד המפלגות בשלב הזה". מי שעמדו מאחורי הקמפיין, לטענת חדשות 13, הן מפלגת הליכוד ועמותות מהימין.

כלים לזיהוי

סימני הזיהוי של נרטיב מניפולטיבי זה הם **כשלים לוגיים** כגון **הכללה חפזה** ("בכל הקלפיות בכל היישובים הערביים יש סכנת זיוף בחירות") **דיכוי ממוינת** ("גם בקלפיות שאינן ביישובים ערבים ישנם זיופי בחירות ואליהן לא מתייחסים") **וציפיות בלתי אפשריות** – גם בדרישה לרמת

פיקוח שלא נדרשת בקלפיות אחרות וגם בטענה שלפיה ניתן למנוע באופן הרמטי זיופים בבחירות. לכך מתווספים שימוש ב**מניפולציה רגשית** של הפחדת הציבור מפני זיוף הבחירות, שימוש ב**טרולינג** שנועד להרתיע את המצביעים הערבים מפני הגעה לקלפיות עקב "פיקוח", ו**קיטוב** בין "קלפיות אמינות" לבין "קלפיות חשודות" על בסיס גזע.

הפרכה

מדי בחירות מתגלים זיופים בקלפיות שונות ביישובים שונים בארץ, אך אין כל הוכחה לטענה כי שיעור הזיוף בבחירות גבוה יותר בחברה הערבית.

דיכוי הצבעה בקרב מיעוטים או מתנגדי שלטון הוא פרקטיקה פסולה עתיקת יומין המשתמשת בהפחדה, איומים, שקרים והסתה כדי למנוע מקבוצות מסוימות באוכלוסייה לממש את זכותן האזרחית ולצאת להצביע בבחירות.

באופן ראוי לציון, דווקא שלמה פילבר, מי שניהל את קמפיין הבחירות של הליכוד ב-2015 הזכור בשל סרטון ההפחדה של נתניהו מפני הצבעה בחברה הערבית ("הערבים נעים בכמויות אל הקלפי"), [סיפק](#) הסבר ממצה למופרכות של טענת הזיופים:

"בישראל כמעט ולא ניתן לזייף תוצאות בחירות. בגלל שיטת הספירה הידנית ופיזור הקלפיות, ובוודאי לא בהיקף של עשרות או מאות אלפי קולות. מה שנדרש כדי לסגור את הפערים בסקרים כיום. אין מצב לא בימין ולא בשמאל לגייס אלפי אנשים מתנדבים נורמטיביים להסתכן בעבירה שעונשה חמש שנות מאסר, והסיכוי לתיאום סודי ולזיוף בחירות ושלא יתגלה, הוא קטן ממטאור שיפגע בכדור הארץ באותו היום".

מנת חיסון מוחלשת

"מכיוון שבמערכות הבחירות האחרונות זוהו על ידי מספר פעילים דפוסי פעולה שאינם תקינים במגזר הערבי, שפגעו במהותה של הדמוקרטיה ובטוהר הבחירות, החלטנו למקסם את הנציגות של מפלגות המחנה הלאומי בקלפיות לטובת שמירה על טוהר הבחירות". מפלגת הליכוד, ["זוהר המידות"](#), 9.4.19.

מהלך זה כלל את כל הטקטיקות שהצגנו לעיל, וניתן לזהותו לפי **הציפיות הבלתי אפשריות** המוצגות בו, **הקיטוב** הברור, המבוסס על גזע, בין הקלפיות ביישובים הערבים לבין הקלפיות שבהן לא הוצבו פעילי ליכוד, וכמובן **מניפולציה רגשית וטרולינג**, כיוון שפעילי הליכוד הרתיעו את המצביעים מהגעה לקלפי. זו דוגמה מתועדת ומאפיינת לפער בין הטענה המניפולטיבית לזיופים בבחירות לבין המטרה בפועל, שהיא דיכוי הצבעה בקרב החברה הערבית.

המלצות

בכל קריאה לפיקוח מיוחד על קלפיות ערביות יש להזכיר במפורש את המקרה של 2019 ואת התוצאה – דיכוי הצבעה ומהומות.

יש לסקר באופן עצמאי כל מהלך של הצבת מצלמות, פעילי שטח או טכנולוגיה חדשה בקלפיות ערביות – עוד לפני יום הבחירות.

אין להציג את הנושא כדיון לגיטימי על טוהר הבחירות – זו תעמולת דיכוי על בסיס גזע.

יש להבטיח סיקור משמעותי ומתמשך של ההצבעה בחברה הערבית כביטוי של ערך דמוקרטי, לשם נטרול עתידי של הניסיון להציגה כחשודה.

סיכום

"העין השביעית" מנתחת ומבקרת את התקשורת הישראלית על בסיס ערכים של עיתונות חופשית, עצמאית וראויה, ושמירה על אתיקה וסטנדרטים עיתונאיים. מידת עצמאות ואיכות העיתונות בתקופת בחירות במדינה היא מרכיב חשוב בכל בחירות דמוקרטיות.

ספר נרטיבים זה נכתב לשם שמירה על טוהר הבחירות הקרובות בישראל, באמצעות פיקוח על התקשורת הישראלית המרכזית והאופן שבו היא מתמודדת עם אוסף נרטיבים שקריים, מניפולטיביים ועמדות פסולות אשר יציפו את השיח הציבורי במסגרת תעמולת הבחירות.

הספר מציג את רשימת הנרטיבים השקריים והפסולים ש"העין השביעית" מגדירה כנרטיבים מרכזיים אשר ילוו את תקופת הבחירות הקרובה, על בסיס ניטור וניתוח של מאות שידורים בערוצי החדשות והאקטואליה המרכזיים בישראל.

ספר זה משתמש בגישות שונות המשמשות בעולם להתמודדות עם תופעת הפצת ודיווח חדשות כזב, דיסאינפורמציה ותיאוריות קונספירציה, אשר תפסה אחיזה בעולם ובישראל, בעיקר בגישת תיאוריית החיסון והפרה-באנקינג, המבקשת להתריע בפני הציבור על נרטיבים שקריים ומניפולטיביים ובכך "לחסן" אותו מפני "הידבקות" במידע שגוי או שקרי.

הוגדרו כאן 11 נרטיבים שקריים ופסולים הצפויים ללוות את השיח הציבורי בישראל בתקופת הבחירות, מכל צד פוליטי של המפה ובכל כלי תקשורת, בליווי הצגת טקטיקות המניפולציה (אזהרות), חשיפת מטרתן והכלים שמאפשרים לזהותן, הפרכת הנרטיבים, מנת החיסון המוחלשת וכן רשימת המלצות לאנשי וכלי התקשורת בישראל, כמו גם לציבור הרחב.

"העין השביעית" קוראת לכלל כלי התקשורת והעיתונאים בישראל להעמיק בכלים לזיהוי נרטיבים מניפולטיביים, שקריים או פסולים ולהשתמש בהם כדי לזהות מסרים ואמירות של נבחרי ציבור המגיעים לפתחם וליישם את ההמלצות המוצגות כאן כחלק מהתמודדות נכונה, אתית ומושכלת עם אותן אמירות.

בתקופת הבחירות הנוכחית חשוב במיוחד לפעול ל"חיסון" הציבור מפני תעמולת בחירות מניפולטיבית, שקרית ופסולה, במטרה להגן על הציבור ולמנוע הטיית בחירות ודיכוי הצבעה. "חיסון" זה הינו באחריותה של התקשורת, שומרת הסף של הדמוקרטיה ומשרתת הציבור, שתהיה חייבת להגן קודם כל על עצמה, ולאחר מכן גם על הציבור, מפני הנרטיבים המניפולטיביים, השקריים והפסולים הללו.

פרסום זה הופק בין השאר בתמיכת CFI, Expertise France והאיחוד האירופי. תוכנו הוא באחריותה הבלעדית של "העין השביעית", ואינו משקף בהכרח את עמדותיהם של CFI, Expertise France או האיחוד האירופי